

Strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffeloven

Indholdsfortegnelse:

1. Indledning
2. Nedsættelse af bøder
  - 2.1. Indledning
  - 2.2. Bøder til unge under 18 år og til personer med særlig lav indtægt
3. Straffelovens almindelige del
4. De enkelte overtrædelser
5. Ikrafttræden og ophævelse af tidligere udsendte retningslinjer

1. Indledning

I denne meddelelse fastsættes retningslinjer om strafpåstandene i sager om overtrædelse af straffeloven på de områder, der tidligere var omfattet af Rigsadvokatens vejledning om bødetakster i politisager (bødekataloget), samt på andre områder, hvor der i praksis eller lovforarbejder er grundlag for det. Endvidere omtales nyere lovændringer, der i forarbejderne indeholder tilkendegivelser om straffen, selv om disse ikke giver grundlag for mere præcise retningslinjer om strafpåstanden.

For de områder, der tidligere var omfattet af bødekataloget, er bødepåstandene forhøjet under hensyn til løn- og prisudviklingen siden 1991. Denne forhøjelse er nævnt i de almindelige bemærkninger pkt. 2.3. i forslaget til lov nr. 445 af 9. juni 2004 om ændring af lov om euforiserende stoffer og straffuldbyrdsloven, hvoraf det fremgår:

”Rigsadvokaten er for tiden ved at foretage en generel revision af bødekataloget. I den forbindelse vil Rigsadvokaten som følge af den almindelige pris- og lønudvikling siden sidste revision af bødekataloget i 1991 foretage en regulering af bødetaksterne, således at minimumsbøden fremover bliver forhøjet. Dette vil tilsvarende gælde bøder, der meddeles efter lov om euforiserende stoffer.”

Forhøjelsen er som udgangspunkt sket med 32 pct., der svarer til satsreguleringsprocenten (uden tilpasningsprocenten) i perioden 1992-2005, jf. lov nr. 373 af 28. maj 2003 om en satsreguleringsprocent. Forhøjelsen er dog samtidig foretaget således, at bødepåstanden fastsættes til beløb, der er delvise med 100 kr.

Endelig er de laveste bøder efter en konkret vurdering forhøjet til beløb på 400-500 kr., selv om dette medfører en forhøjelse, der overstiger 32 procent. Dette er sket i lyset af den almindelige økonomiske udvikling i samfundet, og idet bøder, der er mindre end de nævnte beløb, efter min opfattelse næppe kan antages at have nogen reel præventiv virkning. Der er herved samtidig lagt vægt på, at der for personer med særlig ringe indtægt er mulighed for nedsættelse af bøden.

Der er således i afsnit 2 nedenfor fastsat retningslinjer om nedsættelse af bøden til sigtede under 18 år og til sigtede med særlig lav indtægt.

I afsnit 3 omtales bestemmelserne i straffelovens almindelige del i det omfang, der af rigsadvokaturen er fastsat retningslinjer, der vedrører disse bestemmelser.

I afsnit 4 findes retningslinjerne om strafpåstanden angivet for de enkelte bestemmelser i straffelovens særlige del, hvor Rigsadvokaten har grundlag for at fastsætte generelle retningslinjer. I nogle tilfælde henvises blot til Rigsadvokaten Informerer, hvis der herved er udsendt vejledning om strafpåstanden. Afsnit 4 er opdelt i overensstemmelse med kapitelinddelingen i straffelovens særlige del, således at der for hvert kapitel begyndes på en ny sidenummerering, medmindre der for bestemmelser i det pågældende kapitel ikke er retningslinjer om strafpåstanden.

Anklagemyndighedens strafpåstande skal som udgangspunkt udformes i overensstemmelse med retningslinjerne i denne meddelelse, og retningslinjerne må således i almindelighed ikke fraviges. Domme, der har generel eller principiel interesse for de retningslinjer, som er omfattet af meddelelsen, skal indsendes til rigsadvokaturen.

Ikrafttrædelse af retningslinjerne i denne meddelelse samt ophævelse af tidligere udsendte retningslinjer omtales i afsnit 5.

Det er hensigten løbende at foretage revision af denne meddelelse i det omfang ny lovgivning eller domspraksis giver anledning til udsendelse af nye retningslinjer for anklagemyndighedens sanktionspåstande i sager om overtrædelse af straffeloven. Der kan derfor forventes udsendt rettelsesblade, som i øvrigt også vil blive lagt ind på Rigsadvokatens hjemmeside og på POLNET.

I denne meddelelse omtales ikke forelæggelsesregler og indberetningsordninger. Herom henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 3/2002 om forelæggelsesregler og kompetenceregler mv. og til Rigsadvokaten Informerer om midlertidige indberetningsordninger.

2. Nedsættelse af bøder

2.1. Indledning

Ved lov nr. 218 af 31. maj 2004 om ændring af straffeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.) er der gennemført en modernisering af straffelovens strafferammer mv.

I lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.9.1. er det nævnt, at Rigsadvokaten efter vedtagelsen af lov nr. 475 af 31. maj 2000 om ændring af færdselsloven (Bødefastsættelse) foretog en forenkling og ændring af de vejledende retningslinjer for nedsættelse af bøder til personer med særlig lav betalingsevne på færdselslovens område. Der blev således indført en ordning med nedsættelse af bøder til det halve til personer mellem 15 og 18 år uden en konkret vurdering af indtægtsforholdene og til personer med en indtægt, der er mindre end tre fjerdedele af dagpengebeløbet for en fuldtidsbeskæftiget.

Der er i lovforslaget til loven under pkt. 3.9.3. om Justitsministeriets overvejelser vedrørende bøder bl.a. anført følgende:

”Justitsministeriet har overvejet spørgsmålet om udmåling af bøder til personer med særlig lav indtægt i lyset af den forenkling af bødepraksis efter færdselsloven, som er omtalt ovenfor under pkt. 3.9.1. Rigsadvokaten har oplyst, at han er ved at revidere det vejledende bødekatolog. Rigsadvokaten vil i den forbindelse foretage en tilsvarende forenkling mv. inden for hele det område, der er omfattet af det vejledende bødekatolog.”

På dette grundlag fastsættes retningslinjer om nedsættelse af bøder, der svarer til ordningen på færdselslovens område, jf. nedenfor.

2.2. Bøder til unge under 18 år og til personer med særlig lav indtægt

Bøden til unge under 18 år skal generelt nedsættes til det halve beløb i overensstemmelse med retningslinjerne i afsnit 2.2.2. i Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000 om sanktionspåstande mv. i færdselsager, medmindre andet følger af retningslinjerne nedenfor om sanktionspåstande i sager om overtrædelse af straffeloven.

Nedsættelsen af bøden skal ske ved anklagemyndighedens foranstaltning i forbindelse med udsendelse af bødeforelæg eller ved nedlæggelse af påstand om bøde.

Bøden til personer med særlig lav indtægt kan – hvis den sigtede fremlægger den fornødne dokumentation for sine indtægtsforhold – nedsættes til det halve beløb i overensstemmelse med retningslinjerne i afsnit 2.2.3. i Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000 om sanktionspåstande i færdselsager, medmindre andet følger af retningslinjerne nedenfor om sanktionspåstande i sager om overtrædelse af straffeloven.

Opmærksomheden henledes på, at rigsadvokaturen udsender rettelsesblade til Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000 om sanktionspåstande mv. i færdselssager med oplysning om det indtægtsbeløb, der kan begrunde nedsættelse af bødestraffen. Dette sker normalt i januar måned, således at det nye indtægtsbeløb gælder for overtrædelser begået efter årsskiftet.

Det bemærkes, at det er forholdene på gerningstidspunktet, der er afgørende for en eventuel nedsættelse både med hensyn til sigtede under 18 år og sigtede med særlig lav indtægt.

3. Straffelovens almindelige del

Dette afsnit indeholder retningslinjer om de enkelte bestemmelser i straffelovens almindelige del.

Domme, der har en generel eller principiel interesse for de sager, der er omfattet af meddelelsen, skal indsendes til rigsadvokaturen.

1. kapitel – Indledende bestemmelser (§§ 1-2)

.....

2. kapitel – Almindelige betingelser for strafferetlige bestemmelers anvendelse (§§ 3-12)

.....

3. kapitel – Strafbarhedsbetingelser (§§ 13-19)

.....

4. kapitel – Forsøg og medvirken (§§ 21-24)

.....

5. kapitel – Strafansvar for juridiske personer (§§ 25-27)

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 5/1999 om valg af ansvarssubjekt i sager om virksomhedsansvar.

6. kapitel – Straffene (§§ 31-55)

.....

7. kapitel – Betingede domme (§§ 56-61)

.....

8. kapitel – Samfundstjeneste (§§ 62-67)

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 3/2000 om personundersøgelser ved kriminalforsorgen, herunder med henblik på samfundstjeneste.

Om begyndelsestidspunktet for længstetid, prøvetid og tilsynsperiode ved dom til samfundstjeneste i tilfælde, hvor en iværksat anke ikke gennemføres, henvises til U 2002.1761/1H. Ved kendelsen fastslog Højesteret, at landsretten ikke har hjemmel til at ændre vilkårene i byretsdommen, hvis ankesagen ikke gennemføres. I den konkrete sag var den tiltalte T ved byretten for spirituskørsel idømt fængsel i 30 dage betinget med vilkår om 40 timers samfundstjeneste. Der blev samtidig fastsat en prøvetid på 2 år, en tilsynsperiode på 1 år samt en længstetid på 1 år for udførelse af samfundstjenesten alt fra ”denne doms dato” at regne.

T ankede dommen til Østre Landsret med påstand om frifindelse. Anklagemyndigheden kontraankede med påstand om skærpelse.

T frafaldt sin anke under forudsætning af, at anklagemyndigheden frafaldt sin anke.

Statsadvokaten meddelte herefter landsretten, at han frafaldt anken ”under forudsætning af, at det af landsretten bestemmes, at prøvetid, tilsyn af Kriminalforsorgen og frist for udførelse af samfundstjeneste regnes fra sagens slutning i landsretten.”

Østre Landsret traf beslutning om ikke at lægge anklagemyndighedens betingede afkald på anke til grund. Landsretten henviste herved til, at de ved byretsdommen fastsatte vilkår kun kan ændres ved dom.

Sagen ville derfor være at beramme til domsforhandling på grundlag af anklagemyndighedens anke, medmindre anklagemyndigheden frafaldt anken ubetinget.

Anklagemyndigheden indbragte med Procesbevillingsnævnets tilladelse sagen for Højesteret med påstand om, at de ved byretsdommen fastsatte vilkår om prøvetid, tilsyn af Direktoratet for Kriminalforsorgen og længstetid for udførelse af samfundstjeneste regnes fra sagens slutning i landsretten.

Højesteret fandt, at landsretten ikke har hjemmel til at ændre de ved byretsdommen fastsatte vilkår, og stadfæstede derfor landsrettens afgørelse.

På den baggrund bør anklagemyndigheden nedlægge påstand om, at prøvetid, længstetid og tilsynsperiode ved dom til samfundstjeneste skal regnes fra endelig dom.

I tilfælde, hvor en dom med vilkår om samfundstjeneste ankes af domfældte, skal anklagemyndigheden være særlig opmærksom på dommens bestemmelse om, fra hvilket tidspunkt prøvetid, længstetid

og tilsynsperioden skal regnes. Er byretsdommen formuleret således, at prøvetid mv. skal regnes fra byrettens dom, bør anklagemyndigheden kontraanke med påstand om, at prøvetid mv. regnes fra endelig dom. Dette gælder ligeledes i tilfælde, hvor begyndelsestidspunktet for prøvetid mv. ikke er anført i byretsdommen.

Ved overvejelse af ankefrafald skal det påses, at dommen fortsat kan fuldbyrdes, således som vilkårene er udformet af byretten. Hvis dette ikke er tilfældet, bør anken opretholdes.

9. kapitel – Andre retsfølger af den strafbare handling (§§ 68-79)

Straffelovens §§ 68-73

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 5/2002 om behandlingen af straffesager vedrørende psykisk afvigende kriminelle og personer omfattet af straffelovens § 70.

10. kapitel – Straffens fastsættelse (§§ 80-89 a)

Straffelovens § 81, nr. 1, og § 84 - gentagelsesvirkning

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af straffesammes og bestemmelser om straffastsættelse mv.) skete bl.a. en ændring af straffelovens §§ 80-84 om straffens fastsættelse.

Anvendelsen af lovbestemmelser om forhøjet straf i gentagelsestilfælde reguleres nu i straffelovens § 84, således at det ved bestemmelsen i § 84, stk. 3, er fastsat, at gentagelsesvirkningen først ophører, når der er forløbet 10 år efter at den tidligere straf er udstået, endeligt eftergivet eller bortfaldet, mod hidtil 5 år. Det blev samtidig fastsat, at også overtrædelser, der er begået før det fyldte 18. år, kan tillægges gentagelsesvirkning, jf. § 84, stk. 1.

De nye regler trådte i kraft den 2. april 2004.

Tidligere blev det bl.a. på grundlag af en afgørelse truffet af førstekammeret ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol antaget, at det er strid med menneskerettighedskonventionens artikel 7 at anvende skærpede regler om forhøjet straf i gentagelsestilfælde i en situation, hvor gentagelsesvirkningen af en tidligere dom var udløbet i henhold til de tidligere gældende regler forud for ikrafttrædelsen af de skærpede regler om gentagelsesvirkning.

Storkammeret ved Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har imidlertid ved en dom af 29. marts 2006 (sag nr. 67335/01) ændret førstekammerets afgørelse, og denne afgørelse er fulgt af Østre Landsret i U2007.1113Ø, der omhandlede gentagelsesvirkningen i forbindelse med spirituskørsel. I den sag havde T i januar 2000 for bl.a. spirituskørsel vedtaget en bøde og 2 års frakendelse af førerretten. I oktober 2005 havde han kørt spirituskørsel med en promille på 2,25. Østre Landsret fandt, at straffen for det nye forhold efter ændring af færdselsloven ved lov nr. 363 af 24. maj 2005, der trådte i kraft den 1. september 2005, skulle bedømmes som et 2. gangstilfælde af spirituskørsel, uanset at gentagelsesvirkningen for bødevedtagelsen i januar 2000 efter den tidligere praksis udløb i januar 2005 og således før vedtagelsen af lov nr. 363 af 24. maj 2005.

Østre Landsret anførte følgende i præmisserne:

”Ved lov nr. 363 af 24. maj 2005 om ændring af færdselsloven skete der blandt andet en ændring for så vidt angår gentagelsesvirkningens tidsmæssige udstrækning, idet gentagelsesvirkningen for straf efter den tidligere praksis udløb efter 5 år efter endelig dom, mens gentagelsesvirkningen efter lovændringen udløber 5 år efter udløbet af frakendelsestiden. Spirituskørslen..., der navnlig bærer strafudmålingen, er begået den 1. oktober 2005 og således efter ikrafttrædelsen af lov nr. 363 af 24. maj 2005, der trådte i kraft den 1. september 2005. Forholdet skal således bedømmes efter denne lov, både for så vidt angår straffehjemlen og den konkret udmålte straf.

Straffen for dette forhold skal således fastsættes efter færdselslovens § 117, stk. 2, nr. 1 og nr. 5 [nu § 117, stk. 2, nr. 6], og forholdet skal bedømmes som et andengangstilfælde af spirituskørsel med en promille over 2,00. Straffen herfor er fængsel i 30 dage.

Det forhold, at gentagelsesvirkningen for bøvedtagelsen den 17. januar 2000 efter den tidligere praksis udløb den 17. januar 2005, og således før vedtagelsen og ikrafttrædelsen af lov nr. 363 af 24. maj 2005, indebærer ikke, at forholdet ikke fuldt ud skal bedømmes efter den nye lov. Der henvises i den forbindelse til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 29. marts 2006 i sagen Achour mod Frankrig...”

Det må antages, at Østre Landsrets dom i U2007.1131Ø og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom, der vedrørte overtrædelse af narkotikalovgivningen, indebærer, at reglen i straffelovens § 84, stk. 3, om 10 års gentagelsesvirkning kan anvendes, uanset om gentagelsesvirkningen af en afgørelse truffet før lovændringens ikrafttræden den 2. april 2004 var ophørt efter den tidligere gældende regel om gentagelsesvirkning i 5 år.

Det må således antages, at både afgørelser fra før og efter den 2. april 2004 tillægges gentagelsesvirkning efter de nye regler, uanset om gentagelsesvirkningen af en afgørelse fra før 2. april 2004 var udløbet ved ikrafttræden af lov nr. 218 af 31. marts 2004.

For så vidt angår gentagelsesvirkningen af overtrædelser, der er begået før det fyldte 18. år, må det også på baggrund af de ovennævnte domme antages, at bestemmelser om forhøjet straf i gentagelsestilfælde kan anvendes, selv om den tidligere afgørelse vedrører et forhold begået før den 2. april 2004, mens gerningsmanden endnu ikke var fyldt 18 år.

Det anførte ovenfor har f.eks. betydning for anvendelsen af straffelovens § 247, stk. 1 (om forhøjelse af straffen i voldssager, hvor tiltalte tidligere er dømt for forsætlig voldskriminalitet), straffelovens § 291, stk. 2 (om forhøjet straf for hærværk, når gerningsmanden tidligere er fundet skyldig i hærværk mv.) og straffelovens § 293 a, 2. pkt. (om forhøjet straf for brugstyveri af motorkøretøj i gentagelsestilfælde).

For så vidt angår skærpet strafudmåling i gentagelsestilfælde inden for de i øvrigt gældende strafferammer – dvs. når spørgsmålet om skærpet strafudmåling i gentagelsestilfælde ikke er en følge af en lovbestemmelse om forhøjet straf i gentagelsestilfælde – anvendes straffelovens § 81, nr. 1, hvorefter det ved straffens fastsættelse i almindelighed skal indgå som skærpende omstændighed, at gerningsmanden tidligere er straffet af betydning for sagen. Det er således fortsat ikke udtrykkeligt angivet i straffeloven, hvor længe tidligere afgørelser kan have betydning for strafudmålingen. Det fremgår dog af forarbejderne til den nye bestemmelse i § 84, at de foreslåede skærpelser vil kunne få en vis betydning for den vægt, domstolene i forbindelse med strafudmåling inden for normalstrafferammen tillægger en straffedom, der ligger længere tilbage i tid, eller som vedrører forhold, der er begået, før den pågældende fyldte 18 år.

Straffelovens § 81, nr. 6 og 7

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2006 om forelæggelse og indberetning af sager om overtrædelse af § 266 b, lov om forbud mod forskelsbehandling på grund af race mv. og sager om anvendelse af straffelovens § 81, nr. 6 og 7.

Straffelovens § 81 a

Ved lov nr. 501 af 12. juni 2009 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, våbenloven, lov om politiets virksomhed, lov om fuldbyrdelse af straf mv., og forvaltningsloven (Styrket indsats mod bandekriminalitet), der trådte i kraft den 15. juni 2009, blev der indsat en ny *strafskærpelses- og strafforhøjelsesbestemmelse* i straffelovens § 81 a.

Bestemmelsen lyder således:

”§ 81 a. Den straf, der er foreskrevet i denne lovs §§ 119, 123 og 245, § 245, jf. § 247, § 246, jf. § 245, § 246, jf. § 245, jf. § 247, og § 252, stk. 1, kan forhøjes indtil det dobbelte, hvis lovovertrædelsen har baggrund i et gensidigt opgør, som foregår mellem grupper af personer, og hvor der flere gange som led i opgøret enten er anvendt skydevåben, eller anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller begået brandstiftelse omfattet af denne lovs § 180.
Stk. 2. Ved fastsættelse af straffen for overtrædelse af denne lovs § 180, § 183, stk. 2, og § 237 skal det i almindelighed indgå som en særdeles skærpende omstændighed, hvis lovovertrædelsen har baggrund i et gensidigt opgør som nævnt i stk. 1.”

Om *baggrunden* for indførelse af bestemmelsen anføres bl.a. følgende i lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.1.:

2.2.1. Som nævnt ovenfor under pkt. 1.1 har der siden sensommeren 2008 i navnlig hovedstadsområdet med formodet baggrund i verserende rocker- og bandekonflikter fundet skudepisoder sted i tæt bebyggede bolig- og butiksområder. Skyderierne har medført fare for liv og helbred også for udenforstående borgere uden nogen tilknytning til rocker- og bandemiljøet. Ved nogle af de nævnte skudepisoder er personer uden tilknytning til de verserende rocker- og bandekonflikter blevet dræbt, formentlig på grund af forveksling mv.

...Omfanget og karakteren af skudepisoder, brug af skudsikre veste, besiddelse af skarpladte våben og forekomsten af våben ved bl.a. ransagninger af tilholdssteder for rocker- og banderelaterede grupper,...viser således efter regeringens opfattelse, at rocker- og banderelaterede gensidige opgør kan udvikle sig på en måde, der truer det normale samfundsliv og den almindelige befolkning, som risikerer at blive tilfældige ofre i forbindelse med farlige personangreb på frit tilgængelige steder...”

De enkelte *betingelser* for at anvende bestemmelsen beskrives således i lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.3.:

”Det er en betingelse for at anvende den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 81 a, at der foreligger et *opgør*. Herved sigtes der til en konflikt mellem to (rivaliserende) parter af en bety-

delig intensitet, som gennem en vis periode giver sig udslag i angreb. Enkeltstående voldelige angreb eller lignende uden indbyrdes sammenhæng vil således ikke være tilstrækkeligt til at udgøre et opgør omfattet af den foreslåede bestemmelse.

Det er uden betydning for vurderingen af, om et opgør er omfattet af den foreslåede bestemmelse, hvad der er årsagen til konflikten, og hvad konflikten drejer sig om.

Dernæst er det en betingelse, at opgøret mellem de pågældende grupper af personer er *gensidigt*. Den foreslåede bestemmelse vil således ikke finde anvendelse, hvis der er tale om, at én gruppe forfølger en anden gruppe ved (flere gange) at angribe denne gruppe, der ikke går til modangreb med brug af strafbare midler.

Endvidere er det en betingelse, at det pågældende opgør finder sted mellem *grupper af personer*, det vil sige mere end én person på hver side i konflikten.

Som *grupper* anses ikke kun formaliserede grupper med en fast struktur og rollefordeling medlemmerne imellem, et fast tilholdssted og med fast navn eller lignende. Bestemmelsen omfatter også mere løse grupperinger, hvis gruppen dog virker med et fælles sigte eller mål og/eller har et fast reaktionsmønster i bestemte situationer, f.eks. at personerne i gruppen som regel bliver alarmeret og instrueret via telefon- eller sms-kæder i forbindelse med bestemte voldelige eller truende begivenheder, som indtræffer.

I det omfang der således foreligger et gensidigt opgør mellem grupper af personer, er det en betingelse for, at bestemmelsen kan finde anvendelse, at der flere gange som led i opgøret enten er anvendt skydevåben, eller anvendt våben eller eksplosivstoffer, som på grund af deres særdeles farlige karakter er egnet til at forvolde betydelig skade, eller begået brandstiftelse efter straffelovens § 180....”

Det fremgår af forarbejderne, at det ikke er en betingelse for at anvende bestemmelsen i straffelovens § 81 a, at der er anvendt skydevåben mv. ved *den enkelte lovovertrædelse*, som begås med baggrund i et verserende opgør omfattet af bestemmelsen. Således vil f.eks. også et drab begået ved slag, spark eller brug af andre redskaber være omfattet af bestemmelsen, hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt. Baggrunden herfor er ifølge forarbejderne, at selv om den enkelte forbrydelse begås uden brug af skydevåben mv., vil den, når den begås som led i et verserende gensidigt opgør kunne være med til at fastholde og optrappe opgøret.

Endelig fremgår det, at det er en betingelse for at anvende bestemmelsen, at lovovertrædelsen har *baggrund i et opgør, som foregår*. Herom anføres bl.a. følgende i lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.4.

”...Det er således en betingelse, at et gensidigt opgør er i gang på det tidspunkt, hvor den pågældende kriminalitet begås. Afgørelsen af, om der foregik et opgør i bestemmelsens forstand på gerningstidspunktet, vil bero på en vurdering af de foreliggende oplysninger om omfanget og hyppigheden af gensidige angreb med baggrund i konflikten på det pågældende tidspunkt. F.eks. vil en voldhandling, som begås mod et medlem af en rivaliserende gruppe efter, at den gensidige konflikt er ophørt, ikke være omfattet af bestemmelsen, heller ikke selv om forbrydelsen eventuelt begås med et hævnmotiv i forhold til tidligere forbrydelser, der blev begået, mens konflikten var i gang, og selv om forbrydelsen således kan skabe risiko for, at den gensidige konflikt blusser op igen. Ved denne afgrænsning af bestemmelsens anvendelsesområde er der lagt vægt på, at det må anses for særlig strafværdigt at deltage i en gensidig væbnet konflikt af den omhandlede karakter. Der vil efter omstændighederne kunne blive tale om at straffe for

forsøg, jf. straffelovens § 21, hvis det må antages at den pågældende havde forsæt til at deltage i en væbnet konflikt.

Herudover er det en betingelse, at det angreb mv., som foretages, har *baggrund* i opgøret. Heri ligger, at det skal kunne lægges til grund, at den pågældende lovovertrædelse helt eller delvis har været motiveret af at ville deltage i eller reagere på den igangværende konflikt. Det er uden betydning, om der tillige er andre motiver for angrebet, herunder f.eks. personlige uoverensstemmelser, hævn for tidligere krænkelser, fornærmelser eller lignende...”

Om *strafudmålingen* i sager omfattet af bestemmelsen anføres følgende i lovforslagets almindelige bemærkninger, afsnit 2.2.5.:

Den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 81 a, stk. 1, går ud på, at den straf, der er foreskrevet i straffelovens § 119, 123 og 245, § 245, jf. § 247, § 246, jf. § 245, § 246, jf. § 245, jf. § 247, og § 252, stk. 1, kan *forhøjes indtil det dobbelte*, hvis de ovenfor omtalte betingelser er opfyldt. De straffelovsbestemmelser, som er nævnt i bestemmelsen, har strafferammer på fængsel indtil 6, 8 og 10 år, og strafferammerne forhøjes således til fængsel indtil henholdsvis 12, 16 og 20 år.

En overtrædelse af straffelovens § 246, jf. § 245, jf. § 247, indebærer dog, at strafferammen for vold begået under særdeles skærpende omstændigheder i gentagelsestilfælde, eller når volden er begået mod en person, som efter karakteren af sit arbejde er særlig udsat for vold, er fængsel indtil 15 år, og i disse tilfælde vil det følge af straffelovens § 33, stk. 2, (som ikke foreslås ændret), at der uanset den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 81 a højst kan udmåles en straf på fængsel i 20 år.

Den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 81 a, stk. 2, går ud på, at det ved fastsættelse af straffen for overtrædelse af straffelovens § 180, § 183, stk. 2, og § 237 i almindelighed skal indgå som *særdeles skærpende omstændighed*, hvis lovovertrædelsen har baggrund i et gensidigt opgør af den ovenfor nævnte karakter...

Det forudsættes, at strafudmålingsniveauet i sager omfattet af den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 81a som udgangspunkt *fordobles i forhold til den straf, der i dag ville blive fastsat af domstolene*. I tilfælde, hvor domstolene i dag ville udmåle en straf på fængsel i 1 år og 6 måneder – f.eks. i en sag om grov vold – er det således forudsat, at der fremover som udgangspunkt fastsættes en straf på fængsel i 3 år. I tilfælde, hvor domstolene i dag ville udmåle en straf på mere end 10 års fængsel – f.eks. i en drabssag – er det forudsat, at der fremover som udgangspunkt straffes med fængsel på livstid. Det er forudsat, at fordoblingen sker i forhold til den konkrete straf, der ville være blevet udmålt i den enkelte sag...”

Det anføres afslutningsvis om strafudmålingen, at fastsættelsen af straffen fortsat vil bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde, og at straffelovens almindelige regler om straffens fastsættelse mv., fortsat vil finde anvendelse i sager omfattet af § 81 a. Det gælder bl.a. straffelovens § 81 om skærpende omstændigheder, § 82 om formildende omstændigheder og § 83 om fastsættelse af straffen under den angivne strafferamme eller strafbortfald.

Det kan tilføjes, at Rigspolitiet og Rigsadvokaten den 3. juli 2009 har udsendt en fælles vejledning vedrørende visse dele af ”bandepakken”, hvor bl.a. bestemmelsen i § 81 a omtales. Vejledningen er offentliggjort på POLNET.

11. kapitel – Ophør af den strafbare handlings retsfølger (§§ 92-97 c)

.....

4. De enkelte overtrædelser

Dette afsnit indeholder retningslinjer om strafpåstanden vedrørende de enkelte bestemmelser i straffelovens særlige del, hvor Rigsadvokaten har grundlag for at fastsætte generelle retningslinjer.

Retningslinjerne bør i almindelighed ikke fraviges.

Domme, der har generel eller principiel interesse for de sager, der er omfattet af meddelelsen, skal indsendes til rigsadvokaturen.

12. kapitel – Forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed (§§ 98-110 f)

.....

13. kapitel – Forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder mv. (§§ 111-118 a)

.....

14. kapitel – Forbrydelser mod den offentlige myndighed mv. (§§ 119-132 a)

Straffelovens § 119

Ved dom af 29. november 2002 (UfR 2003.412H) udtalte Højesteret, at trussel om vold mod en parkeringsvagt som udgangspunkt må straffes med ubetinget fængsel. Som følge af dommen fastsatte jeg i Rigsadvokaten Informerer nr. 3/2003, der nu erstattes af denne meddelelse, følgende retningslinjer, der fortsat gælder:

Højesterets dom indebærer, at der i sager om trussel om vold mod parkeringsvagter af anklagemyndigheden fortsat som udgangspunkt skal nedlægges påstand om ubetinget frihedsstraf.

Højesterets dom medfører endvidere efter min opfattelse, at der i sager om trussel om vold mod andre offentligt ansatte som udgangspunkt skal nedlægges påstand om ubetinget fængsel. Det gælder i hvert fald i sager vedrørende offentligt ansatte, der efter karakteren af deres arbejde er særligt udsat for i det daglige at blive mødt med aggressiv adfærd fra borgernes side. Betinget dom, herunder med vilkår om samfundstjeneste, bør således efter min opfattelse kun anvendes undtagelsesvis og efter en nøje individuel vurdering. Om anvendelsen af betinget straf for trusler efter § 119, stk. 1, henvises til Højesterets domme i UfR 1996.748H og UfR 2001.1082H.

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.), der trådte i kraft den 2. april 2004, blev strafferammen i straffelovens § 119 hævet fra 6 år til 8 år.

Af forarbejderne til loven fremgår det, at det med ændringen forudsættes, at straffen for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1 og 2, gennemgående bør forhøjes med omkring en tredjedel i forhold til den straf, der hidtil er blevet udmålt af domstolene i sådanne sager. Forhøjelsen forudsættes også at slå igennem i sager, hvor der straffes for overtrædelse af straffelovens § 119, jf. §§ 245 eller 246.

Ved lov nr. 501 af 12. juni 2009 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, våbenloven, lov om politiets virksomhed, lov om fuldbyrdelse af straf m.v. og forvaltningsloven (Styrket indsats mod bande-kriminalitet m.v.) blev strafferammen i § 119, stk. 3, ændret fra 6 måneder til 1 år og 6 måneder.

Hensigten var at give mulighed for at idømme hårdere straffe i grove tilfælde, hvor f.eks. politi og brandvæsen mv., forhindres i at udføre sit arbejde, herunder navnlig i tilfælde, hvor centrale dele af myndighedsudøvelsen mv. hindres i at blive udført frit og sikkert, og hvor hindringen kan medføre alvorlige følger for mennesker og ejendom. Som eksempel på et indgreb i centrale dele af myndighedsudøvelsen nævnes i bemærkninger til lovforslaget hindring af politiets adgang til at foretage ransagning af et tilholdssted for en rockergruppe eller bande, hvor der er en mistanke om, at der opbevares skydevåben. Hindringen kan f.eks. bestå i, at indgangen til tilholdsstedet spærres. Som et andet

eksempel nævnes tilfælde, hvor politi og brandvæsen mv. forhindres i at nå frem til brændende huse eller nødlidende personer med vejblokader eller ”fysiske blokader”.

Det fremgår af forarbejderne, at det ikke har været hensigten, at straffen i mindre grove tilfælde, som f.eks. tilfælde, hvor en person modsætter sig anholdelse skal forhøjes i forhold til gældende praksis. Der skal således i sådanne sager fortsat nedlægges påstand om en bøde på 1.200 kr.

For så vidt angår hidtidig praksis i sager om overtrædelse af straffelovens § 119 kan der i øvrigt henvises til Rigsadvokatens domsoversigt i sager om overtrædelse af straffelovens § 119, § 121 og § 247, stk. 2, der er udsendt ved Rigsadvokaten Informerer nr. 12/2009.

Det bemærkes, at Rigsadvokaten i forbindelse med lovforslagets fremsættelse tilkendegav, at sager om vold og trusler mod *brandmænd* og *ambulancefolk* bør henføres under straffelovens § 119, både når der er tale om offentligt ansatte brandfolk mv., og om privatansatte brandfolk mv., som udfører brandslukning og andre redningsopgaver efter aftale med det offentlige.

Ved lov nr. 1107 af 1. december 2009 om ændring af straffeloven og lov om politiets virksomhed (Styrket indsats mod omfattende forstyrrelse af den offentlige orden mv.) med ikrafttræden den 3. december 2009 er der i straffelovens § 119, stk. 3, indsat et nyt 2. pkt., hvorefter det ved fastsættelse af straffen skal indgå som en skærpende omstændighed, at forholdet er begået mens eller i umiddelbar forlængelse af, at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted.

Med udtrykket ”grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted” sigtes ifølge forarbejderne til en sådan forstyrrelse af den offentlige orden, som er nævnt i straffelovens § 134 a. Det er en betingelse for anvendelse af straffelovens § 119, stk. 3, 2. pkt., at gerningsmanden har haft fortsæt med hensyn til, at der har foregået en sådan forstyrrelse af den offentlige ro og orden.

Bestemmelsen i straffelovens § 119, stk. 3, 2. pkt. kan ifølge forarbejderne anvendes, selv om den pågældende ikke har været egentlig deltager i urolighederne og dermed ikke kan straffes for overtrædelse af straffelovens § 134 a. Er dette imidlertid tilfældet, straffes i sammenstød for overtrædelse af begge bestemmelser, jf. straffelovens § 88.

Bestemmelsen finder kun anvendelse, hvis der er en tidsmæssig og geografisk sammenhæng mellem overtrædelsen og den grove forstyrrelse af den offentlige ro og orden. Efter forarbejderne omfatter dette f.eks. tilfælde, hvor en større gruppe personer forsøger at hindre politiets arbejde, inden der er opstået sådanne uroligheder, og som fortsætter hermed, mens der i området foregår grov forstyrrelse af den offentlige ro og orden. Omfattet er desuden forhold, der begås i umiddelbar forlængelse af sådanne uroligheder, f.eks. hvis personen på vej væk fra stedet, hvor urolighederne er blevet opløst af politiet, forsøger at lægge hindringer i vejen for politiets arbejde i tilstødende gader mv.

Den nærmere fastlæggelse af det område, hvor der i en given situation foregår uroligheder, må efter forarbejderne bero på en konkret vurdering bl.a. af urolighedernes omfang og udstrækning og af de geografiske forhold det pågældende sted. Bestemmelsen omfatter ikke kun de gader, pladser, torve mv., hvor der foregår uroligheder, men også gader mv., som støder op til det sted, hvor urolighederne foregår, og som f.eks. kan anvendes som adgangs- eller flugtveje til og fra stedet. Bestemmelsen omfatter således f.eks. tilfælde, hvor en gruppe personer i en gade, som støder op til en plads, hvor der foregår omfattende uroligheder, forsøger at hindre politiet i at komme frem til pladsen eller forsøger at hindre politiet i at forfølge og anholde uromagere, som via de tilstødende gader forsøger at stikke af fra pladsen. I de tilfælde, hvor urolighederne flytter sig løbende - afhængig af hvor uromagerne bevæger sig hen inden for et bestemt område, f.eks. et bestemt kvarter, omkring nogle boligblokke, eller omkring et bestemt bygningskompleks - vil som udgangspunkt hele området omkring f.eks. boligblokkene eller bygningskomplekset være omfattet af straffelovens § 119, stk. 3, 2. pkt. Bestemmelsen omfatter derimod ikke andre overtrædelser, der sker i samme by eller bydel uden en nær geografisk sammenhæng med det sted, hvor urolighederne foregår, uanset hvad motivet måtte være for overtrædelserne.

For så vidt angår straffastsættelsen ved overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 3, 2. pkt., er det i forarbejderne forudsat, at der tages udgangspunkt i et strafniveau på 40 dages fængsel i førstegangstilfælde. Som eksempel på overtrædelser, der bør medføre en straf i dette niveau, nævnes den situation, hvor en større gruppe personer, mens der i området foregår omfattende forstyrrelse af den offentlige ro og orden, "hægter sig sammen" for at blokere adgangsveje mv. og således hindrer politiets, brandvæsnets eller ambulancetjenestens arbejde. Endvidere nævnes den situation, hvor en større gruppe personer i fællesskab forsøger at hindre politiet i at anholde dem ved f.eks. at holde fast i hinanden.

Som eksempel på en overtrædelse med formildende forhold nævnes i forarbejderne den situation, hvor der alene er tale om en enkelt person, som i periferien af et område, hvor der er uroligheder, uafhængig af andre holder fast i en lygtepæl for at undgå anholdelse.

I sager, hvor overtrædelserne ventes at ville medføre en straf på mere end 30 dages fængsel, vil der kunne ske varetægtsfængsling efter reglerne i retsplejelovens § 762, stk. 1, hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt.

Straffelovens § 121

Ved lov nr. 249 af 30. marts 2011 om ændring af lov om politiets virksomhed samt lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling mv. (Skærpselse af bødestrafen for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen mv.) blev § 23, stk. 3, i politiloven ændret således, at det fremgår, at der ved udmåling af straffen skal lægges betydelig vægt på hensynet til sikring af den offentlige orden samt beskyttelse af enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed. Lovændringen trådte i kraft den 1. maj 2011. Endvidere blev ordensbekendtgørelsens § 18, stk. 1, som forudsat i forarbejderne til lov nr. 249 af 30. marts

2011, ændret ved bekendtgørelse nr. 373 af 19. april 2011 således, at det også af denne bestemmelse fremgår, at der ved fastsættelse af straffen skal lægges betydelig vægt på hensynet til sikring af den offentlige orden og beskyttelse af enkeltpersoners og den offentlige sikkerhed. Bekendtgørelse nr. 373 af 19. april 2011 trådte ligeledes i kraft den 1. maj 2011.

På baggrund af tilkendegivelser i forarbejderne til lov nr. 249 af 30. marts 2011 blev bødepåstandene i Rigsadvokatmeddelelse nr. 10/2005 for overtrædelser af ordensbekendtgørelsen forhøjet, bl.a. således, at bødepåstanden for overtrædelse af ordensbekendtgørelsens § 3, stk. 1, for gadeuorden er 1.500 kr., mens bødepåstanden for gadeuorden samtidig med sammenstimlen, jf. § 3, stk. 1, og § 4, stk. 1, er 2.000 kr.

Det fremgår af forarbejderne til lov nr. 249 af 30. marts 2011, at det forventes, at strafskærpelsen vil have en vis afsmittende virkning på strafniveauet ved overtrædelse af bestemmelser i den øvrige lovgivning, hvis gerningsindhold minder om bestemmelserne i ordensbekendtgørelsen, f.eks. straffelovens § 121 om fornærmelig optræden over for tjenestemænd mv., således at sammenhængen mellem straffene for overtrædelse af ordensbekendtgørelsen og disse bestemmelser i den øvrige lovgivning bibeholdes.

Straffelovens § 123

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.), der trådte i kraft den 2. april 2004, blev strafferammen i straffelovens § 123 hævet fra 6 år til 8 år.

Af forarbejderne til loven fremgår det, at det med ændringen forudsættes, at straffen for overtrædelse af straffelovens § 123 skal forhøjes med omkring en tredjedel i forhold til den straf, der hidtil har været udmålt af domstolene.

Straffelovens § 124

§ 124, stk. 1

Ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 (Fangeflugt og begrænsning af indsattes adgang til aktindsigt), der trådte i kraft den 8. juni 2002, blev det strafbart at undvige som anholdt eller fængslet.

Af forarbejderne til loven fremgår det, at en overtrædelse af bestemmelsen i førstegangstilfælde som udgangspunkt forudsættes straffet med ubetinget fængsel i 30 dage.

Det skal dog anses som en skærpende omstændighed, hvis der er tale om, at flere flygter i forening, eller hvis flugten har været nøje planlagt. Der kan fortsat ved siden af straffen for overtrædelse af § 124, stk. 1, ikendes disciplinærstraf, og det er i forarbejderne forudsat, at en ikendt disciplinærstraf ikke skal indebære en fravigelse af strafniveauet i nedadgående retning. Det er endvidere i forarbej-

derne forudsat, at der straffes for overtrædelse af 124, stk. 1, i sammenstød med straffelovens §§ 119, 224-246 og 266, hvis flugten har fundet sted under anvendelse af trusler eller vold.

§ 124, stk. 4

Ved lov nr. 527 af 6. juni 2007 (Kriminalisering af at besidde mobiltelefoner i fængsler mv.) med ikrafttræden den 1. juli 2007, er der indsat et nyt stk. 4 i straffelovens § 124, hvorefter det er strafbart for en anholdt eller fængslet at besidde en mobiltelefon eller lignende kommunikationsudstyr i et arresthus eller lukket fængsel (stk. 4, 1. pkt.). Bestemmelsen gælder ifølge stk. 5, sidste pkt., også for personer i forvaring. Det er endvidere strafbart for besøgende og andre udefrakommende uretmæssigt at medtage en mobiltelefon mv. i et arresthus eller lukket fængsel (stk. 4, 2. pkt.).

Det fremgår af forarbejderne til loven, at strafansvaret efter stk. 4, 1. pkt., om besiddelse af mobiltelefon mv. i fængsler og arresthuse også vil omfatte medvirken efter straffelovens § 23, dvs. at det er strafbart for andre at indsmugle en telefon mv. til en indsat.

Strafansvaret efter stk. 4, 2. pkt., hvorefter besøgende ikke uretmæssigt må medbringe en telefon i et fængsel eller arresthus, er ikke betinget af, at det kan lægges til grund, at f.eks. en besøgende har haft forsæt til at overdrage en medbragt mobiltelefon til en indsat.

Bestemmelsen forbyder mobiltelefoner og lignende kommunikationsudstyr, hvilket f.eks. er satellittelefoner, (håndholdte) computere og personsøgere, trådløse telefoner og trådløse headset, der sætter besidderen i stand til at kommunikere via en enhed, der er tændt i det omgivende område, ligesom visse tv-spil (såkaldte spillekonsoller) også vil kunne være omfattet.

Besøgende og andre udefrakommende omfatter efter forarbejderne til loven f.eks. pårørende, forsvarere, præster, der ikke er ansatte i Kriminalforsorgen, vagtlæger og journalister. Strafansvaret omfatter efter ordlyden kun besøgende og andre udefrakommende, som uretmæssigt medbringer en telefon i et fængsel eller arresthus. Kriminalforsorgen vil skulle fastsætte retningslinjer for, i hvilket omfang og på hvilke vilkår forskellige persongrupper, herunder repræsentanter for politi og anklagemyndighed, forsvarere, ansatte og håndværkere, må medbringe mobiltelefoner mv.

Om de særlige situationer, hvor politiet ønsker at foretage aflytning af en telefon, som en indsat i strid med bestemmelsen er i besiddelse af, er anført følgende i pkt. 3.4.10. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget:

”I praksis kan der tænkes at opstå særlige tilfælde, hvor kriminalforsorgen får viden om, at en indsat i strid med kriminalforsorgens regler er kommet eller vil komme i besiddelse af en mobiltelefon mv., men undlader at håndhæve reglen, fordi politiet i medfør af retsplejelovens regler som led i efterforskningen af en konkret straffesag foretager eller ønsker at foretage aflytning af mobiltelefonen. I givet fald vil det dreje sig om situationer, hvor et hensyn til at håndhæve kriminalforsorgens regler findes at måtte vige for et afgørende hensyn til at opklare alvorlig kriminalitet. Myndighederne bør også fremover i sådanne særlige tilfælde have mulighed for med henblik på aflytning efter retsplejelovens regler at undlade at gribe ind over for en ind-

sats besiddelse af f.eks. en mobiltelefon, og herunder at en anden person medtager en mobiltelefon for at lade den komme i en indsats besiddelse. Samtidig findes det rigtigt, at der i en sådan sag ikke efterfølgende pålægges straf for overtrædelse af de foreslåede bestemmelser i straffeloven. Det forudsættes derfor, at der i givet fald ikke vil være tale om et strafbart forhold, jf. herved udtrykket ”uretmæssigt” i de foreslåede bestemmelser. Ved ikke at kriminalisere sådanne særlige tilfælde undgås det også, at myndighedernes adfærd i en sag af den nævnte karakter eventuelt kunne siges at udgøre medvirken til at begå et strafbart forhold, og herunder rejse spørgsmål i forhold til retsplejelovens § 754 a – 754 e (agentvirksomhed).”

Strafferammen i bestemmelsen er bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Det fremgår af bemærkningerne, at det forudsættes, at overtrædelse af stk. 4, 1. pkt. om indsattes besiddelse i førstegangstilfælde straffes med fængsel i 7 dage. For indsatte i arresthuse og lukkede fængsler bør straffen almindeligvis fastsættes som en ubetinget fængselsstraf, da gerningsmanden er tidligere straffet og udstår straf eller er varetægtsfængslet. Derimod vil straffen i førstegangstilfælde normalt kunne fastsættes som en betinget fængselsstraf for en ikke-indsat, der indsmugler eller forsøger at indsmugle ulovligt kommunikationsudstyr til en indsat. Hvis den pågældende ikke-indsatte er under 18 år og ikke tidligere straffet af betydning for sagen, vil straffen i førstegangstilfælde kunne fastsættes som en bøde.

Straffen for overtrædelse af stk. 4, 2. pkt., i tilfælde, hvor der ikke er bevis for, at den besøgende mv. har forsøgt at indsmugle mobiltelefonen mv. til en indsat, bør også i førstegangstilfælde fastsættes som en bøde.

Straffelovens § 125 a

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002, der trådte i kraft den 8. juni 2002, blev strafferammen forhøjet fra fængsel indtil 4 år til fængsel indtil 8 år. Der er ikke i bemærkningerne til lovforslaget fastsat nærmere retningslinjer om udmålingen af straffe for overtrædelse af denne bestemmelse.

Det fremgår dog af de almindelige bemærkninger i lovforslaget pkt. 6.3., at strafferammen forhøjes til 8 år henset til den alvor, hvormed menneskesmugling under skærpene omstændigheder bør bedømmes. I øvrigt bemærkes, at ændringen af § 125 a har gjort det muligt for Danmark at medvirke til at vedtage en EU-rammeafgørelse om styrkelse af de strafferetlige rammer med henblik på bekæmpelse af hjælp til ulovlig indrejse og transit samt ulovligt ophold, og at Justitsministeriet ikke har fundet grundlag for at anvende en bestemmelse i rammeafgørelsen, hvorefter medlemsstaterne kan begrænse sig til en strafferamme på op til 6 år.

Det bør på den baggrund efter min opfattelse i forbindelse med anklagemyndighedens strafpåstand i sager om menneskesmugling efter § 125 a fremhæves, at strafferammen er fordoblet fra 4 års fængsel til 8 års fængsel. Ændringen må dermed tilsigte en væsentlig forhøjelse af straffene for overtrædelse af § 125 a. Ændringen kan endvidere indebære, at der i særligt grove tilfælde af menneskesmugling

efter § 125 a bliver spørgsmål om straf af fængsel i 4 år eller derover, og at der således skal ske behandling ved nævningeting.

Disse retningslinjer svarer til retningslinjerne i Rigsadvokaten Informerer nr. 16/2002, der således afløses af denne meddelelse.

Det tilføjes, at der ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 skete den tekniske ændring af § 125 a, at udtrykket ”skærpende” blev ændret til ”særligt skærpende”.

15. kapitel – Forbrydelser mod den offentlige orden og fred (§§ 133-143)

Straffelovens § 134 a

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven, der trådte i kraft den 8. juni 2002, blev strafferammen i § 134 a forhøjet fra 6 måneders fængsel til fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

Der er ikke i bemærkningerne til lovforslaget fastsat nærmere retningslinjer om udmålingen af straffe for overtrædelse af bestemmelsen, men efter retspraksis synes straffen at ligge på omkring 30 dages fængsel i førstegangstilfælde.

Strafniveauet må imidlertid ses i lyset af den ændring i straffelovens § 119, stk. 3, der blev gennemført ved lov nr. 1107 af 1. december 2009 om ændring af straffeloven og lov om politiets virksomhed (Styrket indsats mod omfattende forstyrrelse af den offentlige orden mv.). Lovændringen trådte i kraft den 3. december 2009.

Ved lovændringen blev der indsat et nyt 2. pkt. i straffelovens § 119, stk. 3, om skærpelse af straffen, når forholdet er begået mens eller i umiddelbar forlængelse af, at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted. Det er i forarbejderne forudsat, at der ved fastsættelse af straffen for overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 3, under de i 2. pkt. angivne omstændigheder, tages udgangspunkt i et strafniveau på 40 dages fængsel i førstegangstilfælde.

Under forberedelsen af lovforslaget pegede Rigsadvokaten på, at det som følge af den nære sammenhæng mellem straffelovens § 119, stk. 3, og § 134 a kan overvejes, om det i bemærkningerne til lovforslaget forudsatte udgangspunkt for strafudmålingen ved overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 3, under de i 2. pkt. angivne omstændigheder, bør have afsmittende virkning på udgangspunktet for strafniveauet ved overtrædelser af straffelovens § 134 a.

Justitsministeriet erklærede sig enig heri, jf. lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 2.1.2.2.

På den baggrund bør der efter Rigsadvokatens opfattelse ved udformningen af strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffelovens § 134 a tages hensyn til udgangspunktet for strafniveauet ved førstegangsovertrædelse af § 119, stk. 3, under de i 2. pkt. angivne omstændigheder, således at strafpåstanden afspejler, at en overtrædelse af straffelovens § 134 a normalt må anses for at være et alvorligere forhold end en overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 3.

Straffelovens § 134 b

Bestemmelsen om maskeringsforbud i forbindelse med møder, forsamlinger, optog eller lignende på offentlige steder blev indsat i straffeloven ved lov nr. 440 af 31. maj 2000. Strafferammen er bøde eller fængsel indtil 6 måneder.

Af bemærkningerne til lovforslaget fremgår, at det forudsættes, at en overtrædelse af maskeringsforbudet i førstegangstilfælde som udgangspunkt straffes med en bøde på 1.000 kr., hvis der ikke konkret er sket forstyrrelse af den offentlige ro og orden.

Har overtrædelsen omvendt fundet sted under uroligheder eller optøjer, bør dette anses som en skærpende omstændighed, der som udgangspunkt fører til idømmelse af en kortere, ubetinget frihedsstraf.

16. kapitel – Forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv mv. (§§ 144-157)

.....

17. kapitel – Falsk forklaring og falsk anklage (§§ 158-170)

Straffelovens § 164

Ved lov nr. 364 af 24. maj 2005 (Forældelse, skærpelse af straffen for falske strafafsonere mv.) blev strafferammen i § 164, stk. 3, forhøjet fra bøde eller fængsel indtil 6 måneder til bøde eller fængsel indtil 1 år. Lovændringen trådte i kraft den 26. maj 2005. Formålet med ændringen er at skærpe straffen for dømte, der lader en anden afsone i sit sted, samt for personer, der afsoner en straf for en anden.

Om det tilsigtede højere strafniveau i sager om falske strafafsonere fremgår bl.a. følgende af pkt. 7.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget:

”Strafniveauet ved sammenlignelige overtrædelser er generelt højere end strafniveauet for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3.

Strafniveauet for overtrædelse af f.eks. straffelovens § 158, stk. 1, om falsk forklaring for retten, er som udgangspunkt fængsel i 60 dage, jf. Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2002, side 586. Der kan endvidere henvises til Højesterets dom offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, side 625, ...

Ved overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 1, om den, der flygter som anholdt eller fængslet, er strafniveauet som udgangspunkt 30 dage. Det blev forudsat i lov nr. 382 af 6. juni 2002 ...

Justitsministeriet finder, at straffen for overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, bør skærpes, således at strafniveauet i højere grad afspejler forholdets strafværdighed, og således at strafniveauet bringes på linje med sammenlignelige overtrædelser.

Det foreslås med henblik herpå, at strafferammen forhøjes fra bøde eller fængsel i 6 måneder til bøde eller fængsel i 1 år.

For så vidt angår den person, der påtager sig at afsone en straf for en anden, kan den pågældende være motiveret af løfter om betaling fra den dømte, således at overtrædelsen begås for at opnå et økonomisk udbytte. Motivet kan imidlertid også være, at den falske afsoner er blevet presset eller truet af den dømte, f.eks. hvis den falske afsoner er i personligt afhængighedsforhold til den dømte eller har gæld til den dømte.

Det må antages, at det normalt er den dømte, der tager initiativ til overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3. Straffen for den dømte bør derfor som udgangspunkt være højere end straffen for den falske afsoner.

Udover at den strafferetlige håndhævelse tilsidesættes, når en frihedsstraf afsones af en anden end den dømte, medfører det også en belastning af kriminalforsorgens ressourcer, idet den idømte straf afsones både af den falske afsoner og – når forholdet opdages – af den dømte.

På den anførte baggrund er det Justitsministeriets opfattelse, at der bør ske en væsentlig forhøjelse af det gældende strafniveau på fængsel i 20 dage, således at den dømte, der lader en anden afsone en idømt straf i sit sted som udgangspunkt idømmes en straf af samme varighed som den, der afgiver falsk forklaring for retten. Det forudsættes således, at den dømte, der overtræder straffelovens § 164, stk. 3, normalt straffes for dette forhold med ubetinget fængsel i 60 dage.

Det bør samtidig anses som en skærpende omstændighed, der medfører forhøjelse af straffen, hvis den dømte har presset eller truet den falske afsoner til at deltage i forbrydelsen, således at den falske afsoners motiver ikke kun er båret af økonomiske årsager eller ønsket om blot at hjælpe den dømte for at undgå afsoningen. Der henvises til straffelovens § 81, nr. 8, hvorefter det i almindelighed anses som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har fået en anden til at medvirke til gerningen ved tvang, svig eller udnyttelse af dennes unge alder eller betydelige økonomiske eller personlige vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold.

Det er endvidere Justitsministeriets opfattelse, at straffen også bør skærpes for den falske afsoner, der bistår den dømte med at undgå afsoning. Denne skærpelse findes passende at kunne tage udgangspunkt i den straf, der idømmes for overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 1 (fangeflugt), således at den falske afsoner normalt bør straffes med ubetinget fængsel i 30 dage. Hvis den falske afsoner har været udsat for pres, da den pågældende påtog sig at afsonere straffen for den dømte, kan dette tale for en nedsættelse af straffen. Det følger af straffelovens § 82, nr. 6, at det i almindelighed skal indgå som en formildende omstændighed, at gerningen er begået som følge af tvang, svig eller udnyttelse af gerningsmandens unge alder eller betydelige økonomiske vanskeligheder, manglende indsigt, letsind eller et bestående afhængighedsforhold.”

For så vidt angår andre sager om overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, kan der henvises til dom afsagt af Højesteret den 24. oktober 2008 (U 2009.216H), hvor Højesteret har udtalt sig mere generelt om straffniveauet.

I den konkrete sag havde den tiltalte ført en varebil, selv om han var frakendt førerretten. Tiltalte blev standset af politiet, og da han blev bedt om at fremvise sit kørekort oplyste han urigtigt, at han ikke havde medbragt sit kørekort. Tiltalte opgav endvidere falsk identitet til politiet, idet han oplyste navn og personnummer på en anden person. Tiltalte forklarede under sagen, at han havde en aftale med pågældende person om at kunne benytte dennes navn og personnummer, og at han havde indrømmet sin rette identitet efter at have talt med politiet i 4-5 minutter. Tiltalte blev herefter fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, og færdselslovens § 117 a, stk. 1.

Straffen blev fastsat til fængsel i 10 dage for overtrædelsen af straffelovens § 164, stk. 3, og en bøde på 6.500 kr. for færdselslovsovertrædelsen. Højesteret, der stadfæstede landsrettens ankedom, udtalte sig generelt om straffniveauet og spørgsmålet om anvendelse af betingede domme i sager om overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3. Højesteret anførte følgende i præmisserne:

”I overensstemmelse med hidtidig retspraksis finder Højesteret, at udgangspunktet for straffastsettelsen i en sag af den foreliggende karakter om overtrædelse af straffelovens § 164, stk. 3, bør være en ubetinget frihedsstraf af fængsel i 10 dage.

Det bemærkes herved, at den strafskærpelse vedrørende straffelovens § 164, stk. 3, der fandt sted ved lov nr. 364 af 24. maj 2005 om ændring af straffeloven vedrørende blandt andet skærpelse af straffen for falske afsonere, alene tager sigte på straffen for den, som tilskynder en anden til at afsonere en fængselsstraf i sit sted, samt straffen for falske afsonere.

Højesteret finder, at der ikke i sagen foreligger særlige omstændigheder, der kan begrunde, at der sker en lempelse i forhold til det anførte udgangspunkt, hverken med hensyn til frihedsstraffens længde, eller ved at straffen gøres betinget.”

18. kapitel – Forbrydelser vedrørende penge (§§ 166-170)

.....

19. kapitel – Forbrydelser vedrørende bevismidler (§§ 171-179)

Straffelovens § 171

Dokumentfalsk i forbindelse med asylansøgers indrejse/ophold i Danmark

I sager, hvor en udlænding ved indrejse eller ophold i Danmark anvender eller har forsøgt at anvende et falsk/forfalsket rejsedokument/legitimationspapir, vil der som udgangspunkt være tale om dokumentfalsk efter straffelovens § 171. Såfremt den pågældende udlænding søger om asyl, kan det umiddelbart under visse omstændigheder være i strid med flygtningekonventionens artikel 31 at strafforfølge den pågældende.

Ifølge flygtningekonventionens artikel 31 skal flygtninge, der kommer direkte fra et område, hvor deres liv eller frihed truedes i den i artikel 1 anførte betydning, og som uden tilladelse indrejser til eller befinder sig inden for de kontraherende staters område, ikke i disse stater kunne straffes for ulovlig indrejse eller ophold, forudsat at de uopholdeligt henvender sig til myndighederne og godtgør, at de har haft rimelig grund til deres ulovlige indrejse eller tilstedeværelse.

Spørgsmålet om, hvorvidt en person har været truet i den betydning, der er anført i flygtningekonventionens artikel 1 (det vil bl.a. sige personer, der som følge af velbegrunder frygt for forfølgelse på grund af deres race, religion, nationalitet, tilhørsforhold til en særlig social gruppe eller deres politiske anskuelser, befinder sig uden for det land, i hvilket de har statsborgerskab, og som ikke er i stand til – eller på grund af en sådan frygt ikke ønsker – at søge dette lands beskyttelse, og som ikke på grund af andre af konventionens bestemmelser er udelukket fra flygtningestatus), vil først blive afgjort i forbindelse med asylsagens afgørelse. Kun personer, der opnår konventionsstatus i medfør af udlændingelovens § 7, stk. 1, er omfattet af flygtningekonventionens artikel 31.

Hvorvidt den pågældende uden ophold (”uopholdeligt”) har henvendt sig til de danske myndigheder med henblik på at søge asyl, må vurderes konkret med udgangspunkt i den enkelte asylansøgers situation og sagens omstændigheder. Der kan i den forbindelse bl.a. lægges vægt på eventuel traumatisering, sprogproblemer, manglende information, tidligere oplevelser med myndighedspersoner og usikkerhed hos den pågældende, som kan bevirke, at den pågældende ikke umiddelbart i forbindelse med indreisen i Danmark har søgt om asyl.

Flygtningekonventionens artikel 31 fører således til, at der i visse sager vedrørende dokumentfalsk begået af asylansøgere ikke skal ske strafforfølgning.

Straffesagen mod en udlænding, som søger asyl, og som i forbindelse med indreisen/opholdet i Danmark har gjort sig skyldig i dokumentfalsk, må således i en række tilfælde afvente asylsagens endelige afgørelse.

På den baggrund fastsættes der følgende generelle retningslinjer for behandlingen af sager, hvor en udlænding ved indrejse eller ophold i Danmark anvender eller har forsøgt at anvende et falsk/forfalsket rejsedokument/legitimationspapir, og hvor den pågældende søger om asyl. Det bemærkes i den forbindelse, at det forudsættes, at den pågældende udlænding som udgangspunkt sigtes for dokumentfalsk.

Sager, hvor straffesagen bør afvente asylsagens endelige afgørelse:

I følgende situationer bør straffesagen som udgangspunkt afvente asylsagens endelige afgørelse:

- sager, hvor udlændingen søger om asyl ved den første kontakt med danske myndigheder, som f.eks. kan være politiet eller SKAT,
- sager, hvor udlændingen søger om asyl ved den første politiafhøring (forud for eventuel fremstilling i retten),
- sager, hvor udlændingen søger om asyl i grundlovsforhøret.

Der skal i disse sager som udgangspunkt ikke indledes strafforfølgning mod den pågældende udlænding, herunder ske varetægtsfængsling i anledning af den rejste sigtelse for dokumentfalsk, før udlændingemyndighederne har taget endelig stilling til spørgsmålet om, hvorvidt der kan meddeles asyl. Udlændingen skal i stedet overgives til udlændingemyndighederne til behandling af asylsagen.

Det er aftalt med Udlændingesservice, at politiet – i forbindelse med, at den pågældende udlænding overdrages til udlændingemyndighederne eller på et senere tidspunkt – kan gøre opmærksom på, at man ønsker at blive orienteret om asylsagens endelige afgørelse. Politikredsen vil i så fald modtage underretning fra Udlændingesservice herom. For at undgå tvivl om, hvorvidt der er givet Udlændingesservice besked herom, skal henvendelsen ske skriftligt til Udlændingesservice.

Det bemærkes i øvrigt, at det i alle tilfælde er en forudsætning, at den pågældende udlænding er indrejst i Danmark umiddelbart forud for kontakten med de danske myndigheder. Dette vil i almindelighed ikke give anledning til tvivl. I sager, hvor udlændingen f.eks. træffes i lufthavnen, vil der således sjældent være tvivl om, hvorvidt den pågældende netop er indrejst.

I de tilfælde, hvor udlændingen træffes inde i landet, kan det være mere usikkert, hvornår den pågældende er indrejst i Danmark. Der må derfor i disse sager foretages en konkret vurdering af, hvorvidt udlændingen må antages at være indrejst i Danmark umiddelbart forud for kontakten med myndighederne, eller om den pågældende har opholdt sig her i landet i nogen tid. I denne vurdering kan bl.a. indgå oplysninger om den pågældendes billetter, f.eks. vil en togbillet udstedt samme dag fra Padborg til København kunne indicere, at den pågældende umiddelbart er indrejst fra Tyskland.

Hvis der efterfølgende meddeles asyl efter udlændingelovens § 7, stk. 1, (konventionsflygtninge), skal der ikke indledes strafforfølgning mod den pågældende i den konkrete sag.

Hvis der derimod meddeles asyl efter udlændingelovens § 7, stk. 2, gives afslag på asyl, eller den pågældende er blevet overført til et andet land i medfør af Dublin-forordningen for at få sin asylansøgning behandlet der, skal der foretages en sædvanlig vurdering af, hvorvidt der er grundlag for at indlede strafforfølgning mod den pågældende.

Opmærksomheden henledes i den forbindelse på § 1, nr. 3, i bekendtgørelse nr. 621 af 25. juni 2001 om politimestrenes (nu politidirektørernes) og statsadvokaternes adgang til at frafalde tiltale, hvorefter politimestrene (nu politidirektørerne) kan frafalde tiltale i bl.a. sager mod asylansøgere for dokumentfalsk med hensyn til pas, identitetspapirer eller lignende i forbindelse med første indrejse i Danmark.

Tiltalefrafald vil navnlig kunne komme på tale i f.eks. sager, hvor der som følge af asylsagens behandling er forløbet lang tid siden gerningstidspunktet for dokumentfalskforholdet.

Sager, hvor straffesagen ikke bør afvente asylsagens endelige afgørelse

I følgende situationer bør straffesagen som udgangspunkt ikke afvente asylsagens endelige afgørelse, men der kan indledes strafforfølgning på sædvanlig vis:

- sager, hvor en udlænding søger om asyl efter grundlovsforhøret, herunder i forbindelse med hovedforhandlingen,
- sager, hvor en udlænding, som har opholdt sig i Danmark i nogen tid, søger om asyl i forbindelse med, at den pågældende bliver truffet af politiet (det vil sige i anden sammenhæng end indrejsekontrol).

Opmærksomheden henledes på, at der dog altid skal foretages en konkret vurdering af, hvorvidt straffesagen på baggrund af flygtningekonventionens artikel 31 bør afvente asylsagens behandling.

Der kan således også i disse sager opstå situationer, hvor der ikke bør indledes strafforfølgning, før asylsagen er afgjort. Det kan f.eks. være tilfælde, hvor den pågældende søger om asyl kort tid efter fremstilling i retten (grundlovsforhøret), eller hvor den pågældende har opholdt sig i Danmark i nogen tid forud for, at der ansøges om asyl, men hvor det skønnes, at der er rimelig grund hertil, jf. det ovenfor anførte om flygtningekonventionens artikel 31.

Særligt for så vidt angår sager, hvor der begås dokumentfalsk i forbindelse med udrejse af Danmark, bemærkes, at flygtningekonventionens artikel 31 ikke finder anvendelse og dermed ikke er til hinder for, at der kan ske strafforfølgning. I disse sager bør straffesagen således ikke afvente asylsagens behandling.

De ovenfor anførte retningslinjer gælder også for sager, hvor udlændingen er under 18 år, herunder uledsagede flygtningebørn.

For så vidt angår behandlingen af sager mod unge under 18 år henvises i øvrigt til rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2007 om behandlingen af sager mod unge lovovertrædere, herunder afsnit 3.3. om varetægtsfængsling. Som det bl.a. fremgår heraf, bør en person under 18 år søges undergivet varetægtssurrogat efter retsplejelovens § 765, medmindre der foreligger særlige grunde til at påstå almindelig varetægtsfængsling.

Straffelovens § 174:

Personelfalsk i forbindelse med asylansøgers indrejse/ophold i Danmark

Der henvises til det ovenfor anførte under straffelovens § 171.

20. kapitel – Almenfarlige forbrydelser (§§ 180-192 a)

Straffelovens § 191

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 6/2006 om sanktionspåstande mv. i narkotikasager.

Straffelovens § 192 a

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 6/2005 om sanktionspåstande i våbensager.

21. kapitel – Forskellige alment skadelige handlinger (§§ 193-196)

Straffelovens § 196

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 8/2008 om behandling af sager om overtrædelse af miljølovgivningen.

22. kapitel – Betleri og skadelig erhvervsvirksomhed (§§ 197-204)

.....

23. kapitel – Forbrydelser i familieforhold (§§ 208-215)

Generelt om ordningen med behandling af personer, der har begået visse seksualforbrydelser som alternativ til frihedsstraf

1. I forarbejderne til lov nr. 274 af 15. april 1997 var det forudsat, at der skulle iværksættes en forsøgsordning med behandling af personer, der har begået visse seksualforbrydelser (navnlig incest), som alternativ til frihedsstraf. Forsøgsordningen blev senere ved finanslovsaftalen for 2001 gjort permanent.

2. Ordningen omfatter personer, der har begået seksualforbrydelser, uden at forholdet dog omfatter vold eller ulovlig tvang. I forarbejderne til 1997-loven opregnes følgende forbrydelser, der navnlig kan indgå i ordningen:

- Incestkriminalitet, jf. straffelovens § 210, og ”adoptiv- eller stedbarnsincest”, jf. straffelovens § 223, stk. 1
- Grovere former for blufærdighedskrænkelse, jf. straffelovens § 232
- Samleje med barn under 18 år, der er den pågældendes plejebarn eller er betroet den pågældende til undervisning eller opdragelse, jf. straffelovens § 223, stk. 1
- Samleje med en person, der er indsat eller anbragt i et fængsel, en børne- eller ungdomsinstitution, et psykiatrisk hospital, en institution for personer med vidtgående psykisk handicap eller lignende, jf. straffelovens § 219.

Det fremgår endvidere, at ordningen i almindelighed forudsættes at komme på tale som alternativ til ubetinget frihedsstraf på fra 4-6 måneder og op til omkring 1 ½ år.

3. Ordningen gennemføres på grundlag af de gældende regler i straffeloven om betingede domme. En betinget dom under ordningen forudsætter, at den kriminelle efter en individuel vurdering findes egnet og motiveret til at gennemføre vilkåret.

Behandlingen varetages af sexologisk specialkyndige og finder sted på én af de tre behandlingsinstitutioner, der deltager i ordningen, nemlig Sexologisk Klinik på Rigshospitalet, Retspsykiatrisk Afdeling på Psykiatrisk Hospital i Århus eller Retspsykiatrisk afsnit på Middelfart Sygehus i samarbejde med Psykoterapeutisk Afdeling på Odense Universitetshospital.

Visitationsudvalg bestående af repræsentanter for de tre behandlingsinstitutioner, kriminalforsorgen og en repræsentant for sigtedes hjemkommune skal foretage en nærmere vurdering af sigtedes egnethed og motivering til at indgå i et behandlingsforløb på grundlag af en indhentet mentalerklæring, jf. retsplejelovens § 809. Visitationsudvalgets indstilling til brug for rettens behandling af straffesagen skal indeholde en individuel behandlingsplan.

4. I den betingede dom med vilkår om behandling skal længden af behandlingsperioden fastsættes. Et behandlingsforløb forudsættes at vare mindst to år og at bestå af tre faser:

- 1) Et indledende ophold af 3-6 måneders varighed i en af kriminalforsorgens pensioner eller eventuelt en (amts)kommunal institution. Ved en kombinationsdom erstattes institutionsopholdet af et fængselsophold, hvor den ubetingede del af straffen afsones. I denne periode iværksættes behandlingen.
- 2) Ambulant behandling i ca. 1 år på en af behandlingsinstitutionerne.
- 3) Tilsyn af kriminalforsorgen i yderligere et halvt år eventuelt med betinget vilkår om behandling.

Ophold i kriminalforsorgens institutioner i fase 1 kan ske på "almindelige vilkår" eller "fængselsvilkår". De såkaldte "fængselsvilkår" begrænser den dømtes færden på samme måde som i et åbent fængsel. Det indebærer, at den dømte skal opholde sig på pensionen bortset fra aftalt fravær, hvilket kan begrænse sig til enkelte udgange, f.eks. til behandling. Den dømte kan efter en konkret vurdering få frigang til uddannelse eller arbejde. I forarbejderne til lov nr. 274 af 15. april 1997 forudsættes det, at det indledende ophold af 3-6 måneders varighed på en pension under kriminalforsorgen som udgangspunkt sker på "fængselsvilkår".

5. I forarbejderne til lov nr. nr. 274 af 15. april 1997 forudsættes det, at spørgsmålet om behandling i stedet for straf i reglen rejses af anklagemyndigheden, kriminalforsorgen eller forsvareren. I praksis er det normalt politiet/anklagemyndigheden, der retter henvendelse til kriminalforsorgen, der herefter tager initiativ til, at sagen behandles i visitationsudvalget.

6. I alle sager, der skønnes omfattet af ordningen, jf. pkt. 2 ovenfor, bør sigtede så vidt muligt allerede under sagens efterforskning underrettes om muligheden for en betinget dom med behandling som alternativ til frihedsstraf og afhøres om hans holdning til at gennemføre de vilkår, der i givet fald kan blive knyttet til en betinget dom. Direktoratet for Kriminalforsorgen har udarbejdet en folder om ordningen, der udleveres til den sigtede.

Sigtede skal gøres bekendt med, at han har mulighed for at drøfte indholdet af en sådan betinget dom med en person fra en af klinikkerne nævnt i pkt. 3 eller med en repræsentant for kriminalforsorgen. Såfremt han ønsker en sådan samtale, skal politiet/anklagemyndigheden rette henvendelse herom til en af klinikkerne eller kriminalforsorgen.

Orienteringen om ordningen kan f.eks. ske under en politiafhøring eller i retten i et retsmøde om fristforlængelse. Det skal fremgå af en politirapport (eller retsbog), at sigtede er blevet vejledt om ordningen, og om sigtede er indstillet på at indgå i ordningen.

7. Såfremt sigtede ønsker at indgå i ordningen, skal der hurtigst muligt indhentes en personundersøgelse fra kriminalforsorgen og iværksættes en ambulant mentalundersøgelse. Anklagemyndigheden

skal også iværksætte person- og mentalundersøgelse i tilfælde, hvor anklagemyndigheden ud fra en konkret vurdering finder, at straffen i den pågældende sag bør være en ubetinget frihedsstraf.

Kan mentalundersøgelsen ikke iværksættes i den ordning, der normalt benyttes i politikredsen, kan undersøgelsen iværksættes ved henholdsvis Retspsykiatrisk Afdeling på Middelfart Sygehus, Retspsykiatrisk Hospital i Århus eller Retspsykiatrisk Klinik i København. Undersøgelserne bør så vidt muligt udfærdiges sideløbende. Der vil normalt ikke være behov for at forelægge mentalundersøgelsen for Retslægerådet.

Når mentalundersøgelsen er foretaget, videresendes erklæringen herom til den lokale afdeling af kriminalforsorgen, der straks videresender mentalerklæringen og personundersøgelsen til formanden for visitationsudvalget. Formanden indkalder herefter visitationsudvalgets medlemmer.

8. I tilfælde, hvor sigtede tilkendegiver, at han ikke ønsker at deltage i ordningen, indhentes hverken personundersøgelse eller mentalundersøgelse. Opmærksomheden henledes dog på, at der af andre årsager kan være grundlag for at indhente enten en person- eller mentalundersøgelse, jf. Rigsadvokatmeddelelse nr. 5/2002, afsnit 4.

9. I forarbejderne til lov nr. 274 af 15. april 1997 forudsættes det, at der reageres hurtigt og mærkbart på overtrædelser af vilkår. Overtrædelse af vilkår skal således hurtigst muligt indbringes for retten. Ved sagens fremsendelse til retten anmodes om særlig hurtig berømmelse.

10. Retningslinjerne ovenfor afløser retningslinjerne i Rigsadvokatmeddelelse nr. 6/1997, der ophæves.

Straffelovens § 210

Om straffen for overtrædelse af § 210 i sammenstød med § 216 eller § 222 henvises til det anførte under disse bestemmelser. Der er i visse sager om overtrædelse af straffelovens § 210 mulighed for at idømme den tiltalte en dom til behandling som alternativ til frihedsstraf, jf. retningslinjerne ovenfor.

Straffelovens § 215

Om straffene ved unddragelse af børn fra forældremyndighedsindehaveren henvises til Højesterets domme i U 2003.2382H (førstegangstilfælde), U 2005.967H (andengangstilfælde) samt U 2005.969H (tredjegangstilfælde).

24. kapitel – Forbrydelser mod kønssædeligheden (§§ 216-236)

Straffelovens § 216

Se Rigsadvokaten Informerer nr. 14/2002, der indeholder en beskrivelse af den tilsigtede strafforhøjelse ved lov nr. 380 af 6. juni 2002. Se endvidere Rigsadvokaten Informerer nr. 8/2004, Rigsadvokaten Informerer nr. 25/2005, Rigsadvokaten Informerer nr. 23/2006, Rigsadvokaten Informerer nr. 17/2007 og Rigsadvokaten Informerer nr. 13/2008, der indeholder oversigter over domme i konkrete sager.

Straffelovens § 219

Der er i visse sager om overtrædelse af straffelovens § 219 mulighed for at idømme den tiltalte en dom til behandling som alternativ til frihedsstraf, jf. retningslinjerne ovenfor under straffelovens kapitel 23.

Straffelovens § 222

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven blev strafferammen i straffelovens § 222, stk. 1, hævet fra fængsel indtil 6 år til fængsel indtil 8 år. Endvidere blev strafferammen i straffelovens § 222, stk. 2, hævet fra fængsel indtil 10 år til fængsel indtil 12 år. Ændringen trådte i kraft den 8. juni 2002 og har virkning for forhold, der er begået efter dette tidspunkt.

Der henvises til Rigsadvokaten Informerer nr. 14/2002, der indeholder en nærmere beskrivelse af den tilsigtede strafforhøjelse ved lovændringen. Rigsadvokaten har efter lovændringen i 2002 afgivet redegørelser om straffnivået i sager om overtrædelse af straffelovens § 222. Der henvises til Rigsadvokaten Informerer nr. 8/2004, Rigsadvokaten Informerer nr. 25/2005, Rigsadvokaten Informerer nr. 23/2006, Rigsadvokaten Informerer nr. 17/2007 og Rigsadvokaten Informerer nr. 13/2008, der indeholder oversigter over domme i konkrete sager efter den gennemførte ændring af strafferammen i straffelovens § 222.

Ved lov nr. 501 af 17. juni 2008 om ændring af straffeloven (Strafskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn) er der som stk. 3 i straffelovens § 222 indsat en ny bestemmelse om straffeskærpelse for visse sager om seksuelt misbrug af børn. Bestemmelsen er sålydende:

”Stk. 3. Ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 og stk. 2, 1. led, skal det indgå som en skærpende omstændighed, at gerningsmanden har skaffet sig samlejet ved udnyttelse af sin fysiske eller psykiske overlegenhed.”

Ændringen har til formål at sikre, at straffen i sådanne sager er på samme niveau som straffen for voldtægt mod voksne, selv om det ikke har været nødvendigt for gerningsmanden at anvende vold eller trussel om vold for at få barnet til at underkaste sig overgrebet.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at det vil bero på de konkrete omstændigheder i den enkelte sag, om gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at skaffe sig samleje. Der bør i den forbindelse bl.a. lægges vægt på barnets alder og på aldersforskellen mellem gerningsmanden og forurettede. Endvidere bør det indgå i vurderingen, om forurettede som følge af en særlig familiemæssig eller anden tilknytning til gerningsmanden har haft vanskeligt ved at sige fra eller på anden måde modsætte sig overgrebet. Det bør tillige indgå, om gerningsmanden har opsøgt forurettede og taget initiativet til overgrebet.

Hvis der er tale om et mindre barn, dvs. i alderen op til 10-11 år, vil der være en formodning for, at gerningsmanden har udnyttet en fysisk eller psykisk overlegenhed til at opnå (eller at forsøge at opnå) samlejet med barnet, selv om der ikke er anvendt vold eller trusler herom. Formodningen vil være stærkere, jo yngre barnet er, og jo mere intenst overgrebet er. Hvis barnet er i alderen 12-14 år vil det i højere grad end for de mindre børn bero på en individuel vurdering af den konkrete sag.

Det forudsættes ved loven, at straffen for samleje med børn skal fastsættes med udgangspunkt i strafniveauet for voldtægt for voksne.

Straffen for et enkeltstående fuldbyrdet samleje med et barn under 15 år i de tilfælde, der er omfattet af den nye bestemmelse, forudsættes således at ligge i niveauet 2 år og 6 måneders fængsel svarende til normalstraffen for et enkeltstående tilfælde af fuldbyrdet overfaldsvoldtægt mod en voksen. Er der alene tale om forsøg, bør straffen for et enkeltstående tilfælde normalt ligge fra 1 år og 6 måneders fængsel til 1 år og 9 måneders fængsel. Er der ikke tale om samleje, men alene om anden kønslig omgængelse end samleje, jf. straffelovens §§ 224 og 225, forudsættes straffen for et enkeltstående tilfælde tilsvarende forhøjet, idet der her fortsat bør være en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling.

De anførte strafpositioner vedrører alene enkeltstående tilfælde af seksuelle overgreb mod børn.

I tilfælde, hvor gerningsmanden har begået flere eller særlig grove overgreb, herunder tilfælde hvor der er tale om mere vedvarende overgreb eller overgreb af særlig krænkende karakter, forudsættes straffen som hidtil efter omstændighederne at være langt højere.

Det fremgår af forarbejderne, at strafudmålingen i de enkelte sager i øvrigt fortsat vil bero på en konkret vurdering af alle sagens omstændigheder og at de angivne strafpositioner således vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der foreligger yderligere skærpende henholdsvis formildende omstændigheder.

Lovændringen trådte i kraft den 18. juni 2008 og omfatter forhold, der begås efter denne dato.

Straffelovens § 223

Om straffen for overtrædelse af § 223 i sammenstød med § 216 eller § 222 henvises til det anførte under disse bestemmelser. Der er i visse sager om overtrædelse af straffelovens § 223 mulighed for at idømme den tiltalte en dom til behandling som alternativ til frihedsstraf, jf. retningslinjerne ovenfor under straffelovens kapitel 23.

Straffelovens § 232

Der er i visse sager om grovere former for blufærdighedskrænkelser mulighed for at idømme den tiltalte en dom til behandling som alternativ til frihedsstraf, jf. retningslinjerne ovenfor under straffelovens kapitel 23.

Straffelovens § 235

Straffelovens § 235 blev ændret ved lov nr. 228 af 2. april 2003. Denne lovændring trådte i kraft den 4. april 2003.

Retningslinjer om strafpåstandene efter lovændringen blev udsendt ved Rigsadvokaten Informerer nr. 18/2004, som i november 2005 blev afløst af denne meddelelse.

Disse hidtidige retningslinjer er blevet ændret for så vidt angår besiddelse af børnepornografi, jf. straffelovens § 235, stk. 2, som følge af to domme afsagt af Højesteret den 10. november 2006. Der er orienteret om højesteretsdommene ved Rigsadvokaten Informerer nr. 29/2006, og dommene er tillige refereret i Rigsadvokaten Informerer nr. 12/2005.

Der er ikke ændringer i retningslinjerne om strafpåstandene ved udbredelse af børnepornografi, jf. straffelovens § 235, stk. 1, men opmærksomheden henledes på, at der også i disse sager skal foretages en optælling af de forskellige typer børnepornografiske billeder, jf. afsnittet nedenfor om opgørelsen af antallet af billeder og filmsekvenser.

Straffelovens § 235 er senest blevet ændret ved lov nr. 319 af 28. april 2009, der trådte i kraft den 1. juli 2009. Med denne lovændring blev der foretaget de ændringer af bl.a. straffelovens § 235, stk. 2, der var nødvendige for at gennemføre Europarådets konvention om beskyttelse af børn mod seksuel udnyttelse og seksuelt misbrug af børn i dansk ret.

Ved lovændringen blev straffelovens § 235, stk. 2, om besiddelse af børnepornografisk materiale udvidet til også at omfatte tilfælde, hvor en person forsætligt skaffer sig adgang til børnepornografisk materiale på internettet eller et lignende system til spredning af information, selv om materialet ikke

lagres, f.eks. på den pågældendes pc, og selv om der ikke betales vederlag for at få adgang til materialet.

Udbredelse af børnepornografi (straffelovens § 235, stk. 1)

Ved lov nr. 228 af 2. april 2003 skete bl.a. en forhøjelse af strafferammerne, således at udbredelse af børnepornografi efter § 235, stk. 1, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år eller under skærpende omstændigheder med fængsel indtil 6 år. Af afsnit 2.5.4.4. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget vedrørende ændringen i 2003 fremgår bl.a.

”Det foreslås derfor at forhøje strafferammen i § 235, stk. 1, til fængsel indtil 6 år, hvis der foreligger skærpende omstændigheder. Herudover foreslås det at tilføje et nyt pkt., der angiver eksempler på forhold, som taler i skærpende retning. Som skærpende omstændigheder anses således navnlig tilfælde, hvor barnets liv udsættes for fare, hvor der anvendes grov vold, hvor der forvoldes barnet alvorlig skade, eller hvor der er tale om udbredelse af mere systematisk karakter. Det bemærkes i den forbindelse, at det foreslåede nye pkt. på dette punkt går videre end forslaget til rammeafgørelsen, idet det foreslås, at det forhold, at barnets liv udsættes for fare, at der anvendes grov vold, at der forvoldes barnet alvorlig skade, eller at der er tale om udbredelse af mere systematisk eller organiseret karakter, altid skal betragtes som en skærpende omstændighed, uanset om der er tale om et barn under den seksuelle lavalder.

Der er ikke tale om en udtømmende opregning af omstændigheder, der kan betragtes som skærpende. Således kan eksempelvis barnets alder i sig selv medføre, at forholdet skal omfattes af den skærpede strafferamme. Har barnet været udsat for trusler eller særlig ydmygelse eller fornædrende handlinger kan dette ligeledes medføre, at forholdet skal omfattes af den skærpede strafferamme.

Det strafferetlige værn mod seksuel udnyttelse af børn i erhvervsmæssigt øjemed vil hermed tillige efter Justitsministeriets opfattelse blive styrket. En tilsvarende forhøjelse af strafferammen under skærpende omstændigheder foreslås indsat i § 230.

Hvorvidt optagelserne eller udbredelsen mv. skønnes at være af mere systematisk eller organiseret karakter vil afhænge af en konkret vurdering, hvor bl.a. omfanget af produktionen og udbredelsen vil kunne indgå.”

Af afsnit 2.5.4.5. fremgår endvidere følgende om de ved lovændringen gennemførte forhøjelser af strafferammerne i § 235, stk. 1 og 2:

”De foreslåede forhøjede strafferammer er en følge af forpligtelserne efter rammeafgørelsens artikel 5. Strafferammeforhøjelserne giver domstolene mulighed for i højere grad at graduere strafudmålingen, navnlig i sager om optagelse og udbredelse af børnepornografisk materiale af mere systematisk eller organiseret karakter, hvor barnet har været udsat for fare eller grov vold, eller hvor der forvoldes barnet alvorlig skade.”

Det fastsættes på den baggrund, at strafpåstanden i sager om udbredelse af børnepornografi i alle tilfælde skal være ubetinget frihedsstraf. Dette gælder, selv om der kun er tale om udbredelse af et meget beskedent antal fremstillinger (billeder eller film/filmklip) eller udbredelse i en meget begrænset kreds.

Ved påstanden om frihedsstraffens længde bør følgende kriterier tillægges vægt

- tidspunktet for og den tidsmæssige udstrækning af udbredelsen,
- omfanget af udbredelsen, herunder størrelsen af et eventuelt vederlag,
- grovheden af det børnepornografiske materiale,
- materialets omfang,
- måden, hvorpå materialet er udbredt, herunder om udbredelsen eksempelvis involverer Internettet, der muliggør udbredelse i videre omfang end udbredelse på anden måde, og
- størrelsen af kredsen, hvortil udbredelse er sket.

Foreligger der særligt skærpende omstændigheder, der bringer forholdet ind under strafferammen på fængsel indtil 6 år, bør det fremhæves, at der med hensyn til sager af denne art ved lovændringen i 2003 er sket en tredobling af den hidtidige strafferamme, og at det bør give sig udtryk i væsentligt strengere straffe, end der før ændringen er idømt for udbredelse af børnepornografi.

Det tilføjes, at der ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 skete den tekniske ændring af § 235, stk. 1, at udtrykket "skærpende" blev ændret til "særligt skærpende".

I øvrigt henvises til Rigsadvokaten Informerer nr. 12/2005, der indeholder en nærmere beskrivelse af domspraksis i sager om udbredelse af børnepornografi efter lovændringen i 2003.

Besiddelse af børnepornografi (straffelovens § 235, stk. 2)

§ 235, stk. 2, om besiddelse af børnepornografi blev ved lov nr. 228 af 2. april 2003 ændret, således at den hidtidige strafferamme på bøde og under skærpende omstændigheder fængsel i indtil 6 måneder blev afløst af en strafferamme på bøde eller fængsel indtil 1 år. Der kan således idømmes frihedsstraf, selv om der ikke foreligger skærpende omstændigheder.

Af afsnit 2.5.4.1. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget vedrørende ændringen fremgår følgende:

"Danmark er med forslaget til EU-rammeafgørelse forpligtet til at sikre, at besiddelse af børnepornografisk materiale kan straffes med fængsel i mindst 1 år. Det foreslås derfor, at strafferammen i straffelovens § 235, stk. 2, forhøjes til fængsel indtil 1 år, hvilket efter Justitsministeriets opfattelse tillige i højere grad vil afspejle samfundets afstandtagen til den form for adfærd, der medvirker til at øge eller opretholde efterspørgslen på materiale, hvor sårbare børn og unge bliver krænket i forbindelse med tilblivelsen heraf."

Der har hidtil efter lovændringen (jf. Rigsadvokaten Informerer nr. 18/2004, der i november 2005 blev afløst af denne meddelelse) været fastsat retningslinjer, hvorefter der som udgangspunkt skulle nedlægges påstand om ubetinget frihedsstraf.

Højesteret har imidlertid i to domme af 10. november 2006 (se Rigsadvokaten Informerer nr. 29/2006) udtalt følgende:

”Højesteret finder, at udgangspunktet bør være, at anvendelse af betinget straf ikke er udelukket ved førstegangsovertrædelse af straffelovens § 235, stk. 2, medmindre der er tale om en overtrædelse af betydelig grovhed, eksempelvis besiddelse af et større antal groft børnepornografiske fotografier eller film eller et antal fremstillinger af særligt grove forhold, f.eks. voldtægt af børn.”

I begge de pågældende sager fastsatte Højesteret herefter en betinget straf.

I den ene sag, der vedrørte køb af børnepornografi på nettet en gang samt besiddelse af ikke under 140 børnepornografiske billeder, udtalte Højesteret, at der var tale om et ikke ubetydeligt antal billeder. Der måtte imidlertid lægges vægt på, at der ikke var tale om billeder af børn i samlejesituationer eller med lignende groft børnepornografisk indhold. Straffen blev herefter fastsat til 20 dages betinget fængsel.

I den anden sag, der vedrørte køb af børnepornografi på fire sider på internettet samt besiddelse af 1.143 børnepornografiske billeder og 10 filmsekvenser, udtalte Højesteret, at tiltalte havde været i besiddelse af et stort antal billeder og filmsekvenser. Det måtte imidlertid samtidig lægges til grund, at kun 16 af billederne viste børn i samlejelignende situationer eller på tilsvarende måde var af groft børnepornografisk indhold. Det måtte endvidere lægges til grund, at ingen af de 16 billeder omfattede voldtægt eller lignende særligt grove forhold. Straffen blev herefter fastsat til 40 dages betinget fængsel.

På denne baggrund fastsættes følgende retningslinjer om strafpåstanden i sager om besiddelse af børnepornografi:

Der skal som hidtil som udgangspunkt nedlægges påstand om frihedsstraf.

Ved påstanden om frihedsstraffens længde bør det fremhæves som skærpende omstændigheder, hvis der er tale om besiddelse af et meget stort antal børnepornografiske fremstillinger, besiddelse af et større antal børnepornografiske fremstillinger af særlig grove forhold, f.eks. voldtægt af børn, hvis der er erlagt et betydeligt vederlag for at modtage eller gøre sig bekendt med materialet, eller der har været tale om en systematisk indsamling af materialet eller en længerevarende besiddelse.

Det er ikke udelukket at anvende betinget frihedsstraf ved førstegangsovertrædelse af straffelovens § 235, stk. 2.

Dog bør betinget frihedsstraf ikke anvendes, hvis der er tale om en overtrædelse af betydelig grovhed, f.eks.

- besiddelse af et større antal groft børnepornografiske fremstillinger som nævnt nedenfor i kategori 2, dvs. af børn i samlejelignende situationer eller lignende, eller
- et antal fremstillinger af særligt grove forhold som nævnt nedenfor i kategori 3, f.eks. voldtægt af børn.

Der kan i stedet for påstand om frihedsstraf i førstegangstilfælde nedlægges påstand om bødestraf, når der er tale om besiddelse af et meget begrænset antal børnepornografiske fremstillinger. Det er dog samtidig normalt en forudsætning herfor, at det kan lægges til grund, at der ikke er sket en egentlig indsamling af materialet, men at der f.eks. kun er modtaget eller downloadet en "vareprøve" eller enkelte billeder/billedserier eller enkelte filmklip af begrænset omfang.

I andengangstilfælde bør der altid nedlægges påstand om ubetinget frihedsstraf.

Det bør i øvrigt i alle sager om besiddelse af børnepornografi fremhæves, at strafferammen blev fordoblet ved lovændringen i 2003, og at dette bør få indflydelse på straffastsættelsen i forhold til strafene forud for lovændringen.

Opgørelsen af antallet af billeder og filmsekvenser mv.

Som det fremgår ovenfor vedrørende overtrædelser både af stk. 1 og stk. 2 i § 235, har det betydning for straffastsættelsen, hvilke typer af børnepornografiske fremstillinger sagen angår.

Der skal derfor i politikredsene i samtlige sager, hvor der rejses tiltale for overtrædelse af straffelovens § 235, foretages en optælling af antallet af billeder/film, således at det fremgår, hvor mange fremstillinger der er omfattet af følgende kategorier, som er udarbejdet efter drøftelse med Nationalt IT-Efterforskningscenter:

- 1) Fremstillinger uden seksuel aktivitet (kategori 1): Omfatter fotografier, filmsekvenser og andre visuelle gengivelser af børn, der fremstår som under 18 år, hvor barnet er alene på billedet, og hvor der ikke foregår seksuel aktivitet med andre, herunder billeder med fokusering på kønsdelene, onani og anden egen seksuel berøring, jf. dog nedenfor under kategori 2, sidste punktum.
- 2) Fremstillinger med seksuel aktivitet (kategori 2): Omfatter fotografier, filmsekvenser og andre visuelle gengivelser af børn, der fremstår som under 18 år, hvor der er to eller flere aktører på billedet, og hvor der er seksuel aktivitet, herunder samleje og anden kønslig omgængelse end samleje, jf. straffelovens §§ 222, 224 eller 225, samt tilfælde, hvor barnet udsættes for berøringer omfattet af straffelovens § 232. Fremstillinger, hvor barnet er alene på billedet, og hvor barnet indfører fingre eller redskaber i egne kønsåbninger (vaginalt/analt), er tillige omfattet.
- 3) Fremstillinger af særligt grove seksuelle forhold (kategori 3): Omfatter fotografier, filmsekvenser og andre visuelle gengivelser af børn, der fremstår som under 18 år, hvor bar-

net fremstilles som udsat for voldtægt, tvang, trusler eller lignende, eller hvor barnets liv fremstilles som udsat for fare eller fremstilles som udsat for grov vold eller som udsat for alvorlig skade. Tilfælde, hvor barnet fremstilles som udsat for seksuel omgang med dyr, og tilfælde, hvor den seksuelle aktivitet involverer et barn, der fremstår som mellem 0-3 år, er ligeledes omfattet.

Endvidere bør varigheden af filmsekvenser med børnepornografisk indhold inden for de nævnte typer angives.

Som nævnt ovenfor blev bestemmelsen i straffelovens § 235, stk. 2, om besiddelse af børnepornografisk materiale ved lov nr. 319 af 28. april 2009 udvidet til også at omfatte tilfælde, hvor en person forsætligt skaffer sig adgang til børnepornografisk materiale på internettet mv., selv om der ikke sker lagring af materialet, og selv om der ikke skal betales vederlag for at få adgang til materialet.

Der er ved lovændringen ikke i øvrigt tilsigtet ændringer i bestemmelsens anvendelsesområde. De ovenfor nævnte strafpositioner og retningslinjer vedrørende besiddelse af børnepornografisk materiale finder således tilsvarende anvendelse i tilfælde, hvor en person gennem internettet mv. gør sig bekendt med sådant materiale, uden at der er sket lagring eller er betalt for at få adgang til materialet.

Konfiskation

Der bør i alle sager nedlægges påstand om konfiskation af det børnepornografiske materiale, som den sigtede besidder.

Endvidere bør der som udgangspunkt nedlægges påstand om konfiskation af computer med tilbehør og andet dataudstyr, der har været anvendt til at modtage eller udbrede børnepornografi, hvis det findes påkrævet for at forebygge yderligere lovovertrædelser, jf. straffelovens § 75, stk. 2.

I sager, hvor der alene er tale om besiddelse, hvor besiddelsen kun omfatter få fremstillinger, og hvor strafpåstanden er bøde, kan det efter en konkret vurdering være tilstrækkeligt at påstå konfiskation af det eller de lagringsmedier (f.eks. en harddisk), der har været anvendt til modtagelsen/lagringen af materialet.

Rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79

Hvis personer, der tiltales for overtrædelse af straffelovens § 235, erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter beskæftiger sig med børn eller unge under 18 år, bør der i almindelighed nedlægges påstand om rettighedsfrakendelse efter straffelovens § 79.

Det bemærkes dog i den forbindelse, at Højesteret i den ene af de to domme afsagt den 10. november 2006 frikendte den tiltalte, som blev dømt for besiddelse af 140 børnepornografiske billeder, som ikke

var billeder af børn i samlejesituationer eller af lignende grovhed, for en påstand om frakendelse af retten til at beskæftige sig med børn og unge under 18 år. Den pågældende havde i mange år været medlem af spejderbevægelsen, men i de senere år kun med begrænset aktivitet, og han havde som følge af sagen meldt sig ud af spejderbevægelsen.

Højesteret udtalte herved, at tiltaltes overtrædelse af straffelovens § 235 ikke var af en sådan karakter, at den giver grundlag for at fastslå, at der består en nærliggende fare for, at den tiltalte vil misbruge adgangen til at beskæftige sig med børn og unge under 18 år, jf. straffelovens § 79, stk. 2, jf. stk. 1.

Spørgsmål om rettighedsfrakendelse skal via statsadvokaten forelægges for Rigsadvokaten, inden der nedlægges påstand herom.

25. kapitel – Forbrydelser mod liv og legeme (§§ 237-254)

Straffelovens § 241

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 blev strafferammerne i straffelovens § 241, § 249 og § 252, stk. 1, ændret fra 4 år til 8 år. Lovændringen trådte i kraft den 8. juni 2002 og har virkning for forhold begået efter denne dato.

Ændringen tilsigtede en skærpelse af straffen for uagtsomt manddrab, uagtsom legemsbeskadigelse og forsætlig fareforvoldelse i forbindelse med spiritus/promillekørsel eller særlig hensynsløs kørsel. For så vidt angår særlig hensynsløs kørsel er der i 2005 gennemført endnu en ændring, jf. nærmere nedenfor vedrørende lov nr. 559 af 24. juni 2005.

Om straffastsættelsen fremgår følgende af lovforslaget til lov nr. 380 af 6. juni 2002, de almindelige bemærkninger afsnit 2.3.3.:

”Hensynsløs og farlig adfærd i trafikken medfører ofte meningsløse dødsfald og meget alvorlige skader. Når et menneske bliver dræbt eller kommer alvorligt til skade i trafikken, er det en menneskelig tragedie for både ofret og dennes pårørende.

Det nuværende strafniveau i sager om uagtsomt manddrab, uagtsom legemsbeskadigelse og forsætlig fareforvoldelse, der sker i forbindelse med samtidig overtrædelse af færdselsloven, afspejler efter Justitsministeriets opfattelse ikke i tilstrækkelig grad den krænkelse af ofret, der finder sted. Samfundets klare afstandtagen fra denne form for kriminalitet bør derfor i højere grad komme til udtryk i straffelovens strafferammer.

På den baggrund foreslår Justitsministeriet, at strafmaksimum i straffelovens § 241, § 249 og § 252 sættes op fra de nuværende 4 år til 8 års fængsel.

Med forslaget forudsættes det, at der i retspraksis sker en forhøjelse af strafudmålingsniveauet i sager om uagtsomt manddrab ved spirituskørsel (her i bemærkningerne anvendt som samlebetegnelse for både spiritus- og promillekørsel), således at straffen for uagtsomt manddrab ved spirituskørsel i normaltilfældene forhøjes fra fængsel i 6-8 måneder til fængsel i 10-12 måneder.

Der kan være skærpende omstændigheder, som gør, at forholdet skal bedømmes strengere end normalniveauet. En skærpende omstændighed kan f.eks. være, at gerningsmanden tidligere er straffet for spirituskørsel.

Det vil også være en skærpende omstændighed, hvis kørslen i sig selv er foregået på særlig hensynsløs måde. Som det fremgår af pkt. 2.3.2.1., vil straffen i sådanne tilfælde blive udmålt i niveauet omkring 1 års fængsel. Det forudsættes, at der i sager, hvor der er tale om uagtsomt manddrab i forbindelse med spirituskørsel, og hvor kørslen i sig selv er foregået på en særlig hensynsløs måde, fremover fastsættes en straf, der er markant højere end de ovenfor angivne 10-12 måneder.

Endvidere forudsættes det, at straffen for uagtsomt manddrab uden spirituskørsel forhøjes fra det nuværende strafniveau på 3-4 måneders fængsel til 6-8 måneders fængsel i tilfælde, hvor kørslen i sig selv har karakter af at være særlig hensynsløs.

Lovforslaget tilsigter endvidere som udgangspunkt en tilsvarende forholdsmæssig forhøjelse i sager om uagtsom betydelig legemsbeskadigelse (straffelovens § 249) og forsætlig fareforvoldelse (straffelovens § 252), der sker i forbindelse med spirituskørsel, overtrædelse af færdselslovens § 54, stk. 1, eller særlig hensynsløs kørsel. Eksempelvis forudsættes det, at der i sager om betydelig legemsbeskadigelse ved spirituskørsel, som i dag straffes med 1-3 måneders fængsel, efter lovændringen skal straffes med omkring 2-5 måneders fængsel.

Ud over de ovenfor nævnte forhøjelser tilsigter forslaget ikke nogen forhøjelser af strafudmålingsniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 241, § 249 og § 252...”

Af de specielle bemærkninger til § 241 fremgår:

”Det forudsættes således, at straffen for uagtsomt manddrab ved spirituskørsel (her i bemærkningerne anvendt som samlet betegnelse for spiritus- og promillekørsel), der i normaltilfældene i dag af domstolene straffes med 6-8 måneders fængsel, i retspraksis forhøjes til fængsel i 10-12 måneders fængsel. Det er hensigten, at forhøjelsen også skal slå igennem i sager om uagtsomt manddrab i forbindelse med overtrædelse af færdselslovens § 54, stk. 1.

Der kan være skærpende omstændigheder, som gør, at forholdet skal bedømmes strengere end normalniveauet. En skærpende omstændighed kan f.eks. være, at gerningsmanden tidligere er straffet for spirituskørsel.

Det vil også være en skærpende omstændighed, hvis kørslen i sig selv er foregået på særlig hensynsløs måde. Som det fremgår af pkt. 2.3.2.1. i de almindelige bemærkninger, vil straffen i sådanne tilfælde, hvor der er tale om uagtsomt manddrab i forbindelse med spirituskørsel, og hvor kørslen i sig selv er foregået på en særlig hensynsløs måde, i dag blive udmålt i niveauet omkring 1 års fængsel. Det forudsættes, at der i sager af denne karakter fremover fastsættes en straf, der er markant højere end de ovenfor angivne 10-12 måneder.

Endvidere forudsættes det, at straffen for uagtsomt manddrab uden spirituskørsel forhøjes fra det nuværende straffniveau på 3-4 måneders fængsel til 6-8 måneders fængsel, hvor kørslen i sig selv har karakter af at være særlig hensynsløs.”

Det tilføjes, at der ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 skete den tekniske ændring af §§ 241, 1. pkt., og 249, 1. pkt., at udtrykket ”skærpende” blev ændret til ”særligt skærpende”.

Ved lov nr. 559 af 24. juni 2005 om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffen for uagtsomt manddrab og uagtsom betydelig legemsbeskadigelse i forbindelse med særlig hensynsløs kørsel) er der i straffelovens § 241 og 249 indsat et nyt 2. pkt., hvorefter det skal anses som en skærpende omstændighed, hvis forholdet er begået i forbindelse med spirituskørsel eller særlig hensynsløs kørsel. Formålet er en skærpelse af straffen i disse tilfælde.

Loven trådte i kraft den 26. juni 2005 og har virkning for forhold, der begås efter ikrafttrædelsen.

Opmærksomheden henledes på følgende tilkendegivelser i lovforslagets bemærkninger afsnit 4.2., idet anklagemyndighedens strafpåstande skal udformes i overensstemmelse hermed:

”Med lovforslaget forudsættes det, at der i retspraksis sker en forhøjelse af strafudmålingsniveauet i sager om uagtsomt manddrab (§ 241) i forbindelse med særligt hensynsløs kørsel, således at straffen for uagtsomt manddrab ved særligt hensynsløs kørsel, der i normaltilfældene i dag straffes med 6-8 måneders fængsel, forhøjes til fængsel i 10-12 måneder i normaltilfældene. Det svarer til straffen for uagtsomt manddrab, der sker i forbindelse med spirituskørsel. Herved sidestilles særligt hensynsløs kørsel med spirituskørsel i tilfælde, hvor kørslen resulterer i uagtsomt manddrab.

Fastsættelse af straffen vil fortsat bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige sagens omstændigheder, og det angivne straffniveau vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger andre skærpende eller formildende omstændigheder.

En skærpende omstændighed, som gør, at forholdet skal bedømmes strengere end normalniveauet, kan f.eks. være, at gerningsmanden tidligere er straffet for spirituskørsel eller særligt hensynsløs kørsel.

Det vil også kunne være en skærpende omstændighed, hvis gerningsmanden tidligere er straffet for anden risikobetonet kørsel, som har medført betinget eller ubetinget frakendelse af førerretten, og som har været udtryk for betydelig uansvarlighed som fører af et motorkøretøj.

Navnlig kan der imidlertid være grund til at understrege, at det forudsættes, at tilfælde, hvor der i forbindelse med den særligt hensynsløse kørsel har foreligget en kombination af flere grove overtrædelser af færdselsloven, bedømmes strengt. Det kan f.eks. være tilfælde, hvor der er tale om betydelig uansvarlig kørsel over en længere strækning med både betydelige hastighedsoverskridelser og kørsel over for rødt lys eller kørsel venstre om helleanlæg i områder med mange trafikanter. I sådanne tilfælde bør der forekomme straffe, som ligger væsentligt over normalniveauet på de ovenfor angivne 10-12 måneders fængsel.

Det forudsættes, at forhøjelsen af strafudmålingsniveauet i sager om uagtsomt manddrab i forbindelse med særligt hensynsløs kørsel slår igennem i de tilfælde, der er omfattet af færdselslovens § 126, stk. 2, nr. 1, om særligt hensynsløs kørsel. Det kan f.eks. være ved betydelige hastighedsovertrædelser, kørsel venstre om helleanlæg eller over for rødt lys i områder med mange fodgængere og andre trafikanter eller ved væddeløbskørsel. Om bestemmelsens anvendelsesområde henvises i øvrigt til det, der er anført ovenfor under pkt. 2.2.

Derimod bør den foreslåede forhøjelse af strafniveauet i sager om uagtsomt manddrab i forbindelse med særligt hensynsløs kørsel i overensstemmelse med det af Rigsadvokaten anførte ikke omfatte tilfælde, der alene er omfattet af færdselslovens § 126, stk. 1, nr. 1, om kørsel under tilsidesættelse af væsentlige hensyn til færdselssikkerheden. Det hænger sammen med, at frakendelse af førerretten efter færdselslovens § 126, stk. 1, nr. 1, ikke – i modsætning til færdselslovens § 126, stk. 2, nr. 1 – forudsætter et særligt dadelværdigt subjektivt forhold. Bestemmelsen i færdselslovens § 126, stk. 1, nr. 1, omfatter således også f.eks. enkeltstående kørselsfejl, hvor der ikke sker en forsætlig eller uagtsom tilsidesættelse af færdselsreglerne. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.2.

Lovforslaget tilsigter endvidere en tilsvarende forholdsmæssig forhøjelse i sager om uagtsom betydelig legemsbeskadigelse (§ 249), der sker i forbindelse med særligt hensynsløs kørsel. Det forudsættes således, at uagtsom betydelig legemsbeskadigelse ved særligt hensynsløs kørsel efter lovændringen i normalt tilfældene skal straffes med omkring 2-5 måneders fængsel. Det svarer til straffen i normalt tilfældene for uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, der sker i forbindelse med spirituskørsel.

Ud over de ovenfor nævnte forhøjelser tilsigter forslaget ikke nogen forhøjelser af strafudmålingsniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 241 og § 249.

Særligt om sager vedrørende straffelovens § 252 bemærkes, at den udmålingspraksis, som domstolene fremover på baggrund af lovforslaget vil fastlægge i forhold til sager omfattet af straffelovens § 241 og § 249, må forventes at få afsmittende betydning for domstolenes udmåling af straf i sager omfattet af straffelovens § 252, hvor der har foreligget forsætlig fareforvoldelse.”

Om lovændringen henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslaget (Retsinformation, lovforslag L 161, Folketinget 2004-05, 2. samling).

Endelig bemærkes, at der som bilag til lovforslaget findes en oversigt over domme i sager om uagtsomt manddrab efter straffelovens § 241 i forbindelse med spirituskørsel eller særlig hensynsløs kørsel. Denne oversigt, der også blev udsendt som bilag til Rigsadvokaten Informerer nr. 21/2005, kan anvendes i de sager, der ikke er omfattet af lovændringen beskrevet ovenfor.

Endvidere henvises om praksis for så vidt angår overtrædelser begået efter lovændringen i 2002, men før lovændringen i 2005, til oversigten over domme, der blev udsendt som bilag til Rigsadvokaten Informerer nr. 9/2004.

Retningslinjerne ovenfor afløser Rigsadvokaten Informerer nr. 11/2002 og Rigsadvokaten Informerer nr. 21/2005.

Straffelovens §§ 244 – 246

Se Rigsadvokaten Informerer nr. 21/2002, der indeholder en beskrivelse af den tilsigtede strafforhøjelse ved lov nr. 380 af 6. juni 2002. Se endvidere Rigsadvokaten Informerer nr. 7/2004 og Rigsadvokaten Informerer nr. 25/2005, der indeholder redegørelser om straffene i voldssager efter lovændringen i 2002.

Rigsadvokaten har endvidere ved brev af 19. juni 2009 til samtlige politidirektører og regionale statsadvokater anmodet om, at anklagemyndigheden i alle sager, hvor et barn har været vidne til vold udøvet mod en til barnet nærtstående person, udtrykkeligt påberåber sig dette som en skærpene omstændighed ved straffens udmåling.

En til barnet nærtstående person omfatter først og fremmest barnets forældre. Andre personer, som barnet har et tillidsfuldt forhold til, f.eks. stedforældre, forælderen samlever, bedsteforældre eller andre familiemedlemmer, som barnet har et nært forhold til, kan også være omfattet af betegnelsen.

Endelig er der i Rigsadvokaten Informerer nr. 18/2010 fastsat nærmere retningslinjer for behandlingen af sager om vold begået mod børn. Der er endvidere fastsat en ny midlertidig forelæggelses- og indberetningsordning i sådanne sager, hvor der er rejst tiltale for overtrædelse af straffelovens § 245 eller § 246.

Straffelovens § 247

I forarbejderne til lov nr. 350 af 23. maj 1997 om ændring af straffeloven er det forudsat, at der vil blive udsendt instruktioner til anklagemyndigheden om anvendelsen af straffelovens § 247, stk. 1, om forhøjelse af straffen for vold med indtil det halve i gentagelsestilfælde.

På den baggrund skal anklagemyndigheden i forbindelse med tiltalerejsningen i sager om vold være opmærksom på, om den sigtede tidligere er straffet for vold, således at bestemmelsen i § 247, stk. 1, kan anvendes. I givet fald skal bestemmelsen citeres i anklageskrift eller retsmødebegæring (i en nævningesag eventuelt i et tillægsspørgsmål), ligesom der under proceduren bør henvises til bestemmelsen.

Straffelovens § 249

Se om strafskærperne ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 og ved lov nr. 559 af 24. juni 2005 ovenfor vedrørende § 241.

Af de specielle bemærkninger til § 249 i forslaget til lovændringen i 2002 fremgår:

”Som nævnt i de almindelige bemærkninger under pkt. 2.3.3. tilsigter lovforslaget, at der i sager om uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, der sker i forbindelse med spirituskørsel, overtrædelse af færdselslovens § 54, stk. 1, eller særlig hensynsløs kørsel, som udgangspunkt skal ske en forhøjelse af straffen, der forholdsmæssigt svarer til den forhøjelse, der med lovforslaget er tilsigtet i sager om uagtsomt manddrab under samme forhold. Eksempelvis forudsættes det, at der i sager om betydelig legemsbeskadigelse ved spirituskørsel, som i dag straffes med 1-3 måneders fængsel, efter lovændringen skal straffes med omkring 2-5 måneders fængsel.”

Ved lovændringen i 2005 er det i bemærkningerne forudsat, at uagtsom betydelig legemsbeskadigelse ved særligt hensynsløs kørsel efter lovændringen i normaltilfældene skal straffes med omkring 2-5 måneders fængsel.

Straffelovens § 252

Som led i indsatsen mod *hensynsløs kørsel* har Rigsadvokaten efter anmodning fra Justitsministeriet ved brev af 28. august 2009 til samtlige politidirektører og regionale statsadvokater anmodet om, at anklagemyndigheden i alle sager, hvor føreren af et køretøj på hensynsløs måde har forvoldt nærliggende fare for nogens liv eller førlighed, rejser tiltalte for overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 1.

Straffelovens § 252, stk. 1, er et konkret faredelikt, som forudsætter, at der i det givne tilfælde har været fare for en anden persons liv eller førlighed. Farlig bilkørsel vil således være omfattet af bestemmelsen, hvis det kan lægges til grund, at der i det konkrete tilfælde har været konkret fare for andre, og dette har været dækket af gerningsmandens forsæt.

Som eksempel herpå kan bl.a. nævnes den situation, hvor en bilist før et uoverskueligt sving foretager en overhaling, der bringer en modkørende i fare, hvorimod forholdet ikke vil være omfattet af § 252, stk. 1, hvis der faktisk ikke er nogen modkørende. Som et andet eksempel kan nævnes tilfælde, hvor en passager griber ind i kørslen (f.eks. trækker i håndbremsen) eller griber fat i føreren, jf. herved Den Kommenterede Straffelov, 9. udg., s. 386.

Se i øvrigt om strafskærperne ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 ovenfor vedrørende § 241.

Af de specielle bemærkninger til § 252 i forslaget til den nævnte lov fremgår:

”Som nævnt i de almindelige bemærkninger forudsættes det, at der ved forsætlig fareforvoldelse, der sker i forbindelse med spirituskørsel, overtrædelse af færdselslovens § 54, stk. 1, (*nu § 54, stk. 2*) eller kørsel, der i sig selv er særlig hensynsløs, som udgangspunkt skal ske en for-

højelse af straffen, der forholdsmæssigt svarer til den forhøjelse, der med lovforslaget er tilsigtet i sager om uagtsomt manddrab under samme forhold.”

26. kapitel – Forbrydelser mod den personlige frihed (§§ 260-262 a)

Straffelovens § 260

Regeringen nedsatte i maj 2006 en uformel arbejdsgruppe under Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, der fik til opgave at undersøge grundlaget for en eventuel særskilt kriminalisering af såkaldte genopdragelsesrejser. Arbejdsgruppen afsluttede sit arbejde i december 2010.

En række juridiske og praktiske vanskeligheder ved at udforme en regel, som særskilt kriminaliserer genopdragelsesrejser, medførte, at arbejdsgruppen ikke anbefalede, at der blev arbejdet videre med en særskilt kriminalisering af genopdragelsesrejser.

Opmærksomheden henledes i den forbindelse på, at straffelovens § 260 om ulovlig tvang efter omstændighederne kan finde anvendelse i forbindelse med såkaldte genopdragelsesrejser, f.eks. i situationer, hvor en person ved vold eller trussel om vold er blevet tvunget til at tage ophold i et andet land.

Ved lov 316 af 30. april 2008, der trådte i kraft den 2. maj 2008, blev der indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 260, stk. 2, med en skærpet strafferamme på indtil 4 års fængsel for ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab. Den skærpede sidestrafferamme finder tilsvarende anvendelse, hvis nogen ved ulovlig tvang tvinges til at indgå registreret partnerskab, jf. § 3, stk. 2, i lov om registreret partnerskab.

Forhøjelsen af strafferammen har til formål at afspejle samfundets stærke afstandtagen fra tvangsægteskaber, herunder den særligt indgribende betydning for ofret, idet der er tale om, at ofret tvinges til at påtage sig en i princippet livslang forpligtelse af en dybt personlig karakter.

Der er ikke i forbindelse med lovændringen foretaget ændringer af gerningsindholdet i straffelovens § 260, ligesom der fortsat efter omstændighederne kan straffes for ulovlig tvang i sammenstød med bl.a. straffelovens § 266 og §§ 245 og 246.

Den skærpede strafferamme i stk. 2 skal anvendes, selv om den konkret forskyldte straf ikke overstiger normalstrafferammen efter stk. 1 på 2 års fængsel.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at strafniveauet i sager om tvangsægteskaber bør ligge betydeligt over de højeste straffe, der efter hidtidig retspraksis har været udmålt for overtrædelse af straffelovens § 260. Det anføres i den forbindelse, at strafniveauet efter hidtidig praksis i almindelighed må antages at være mellem 40 dage til 6 måneders fængsel, afhængig af de konkrete omstændigheder, herunder om der har været anvendt vold. Der er dog også enkelte eksempler på sager, hvor straffen er udmålt til mere end 6 måneders fængsel. Der er ikke i hidtidig praksis eksempler på sager, hvor der er domfældt for at have tvunget nogen til at indgå ægteskab.

Af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 1 (§ 260, stk. 2) fremgår følgende vedrørende strafudmålingen:

”Det er forudsat, at der ved strafudmålingen i sager, der er omfattet af det foreslåede stk. 2, tages udgangspunkt i, at der skal ske en væsentlig forhøjelse af den straf, der kunne forventes udmålt efter den gældende strafferamme i straffelovens § 260. Strafudmålingen i den enkelte sag vil som hidtil afhænge af de konkrete omstændigheder. Det vil således bl.a. kunne have betydning, hvilken tvang der har været anvendt, herunder om der har været anvendt vold eller trusler om vold eller frihedsberøvelse, og hvilket omfang og hvilken tidsmæssig udstrækning den udøvede tvang har haft. Også den tvungne persons alder og afhængighed af den, der udøver tvangen, kan have indflydelse på strafudmålingen, ligesom det kan have betydning, hvis flere gerningsmænd har handlet i forening. Det vil også kunne indgå i vurderingen, om tvangen har virket, således at straffelovens § 260 er fuldbyrdet, eller om der alene straffes for forsøg, jf. straffelovens § 21.”

Ved lov nr. 651 af 15. juni 2010, der trådte i kraft den 1. juli 2010, blev der indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 260, stk. 3, med en skærpet strafferamme på indtil 4 års fængsel for ulovlig tvang i tilfælde, hvor nogen tvinges til at bære en beklædningsgenstand, der skjuler vedkommendes ansigt.

Formålet med forhøjelsen af strafferammen er at afspejle, at denne særlige form for ulovlig tvang indebærer et alvorligt indgreb i den personlige frihed, der vil kunne have væsentlige og vidtrækkende konsekvenser for den pågældende.

Den skærpede strafferamme i stk. 3 skal anvendes, selv om den konkret forskyldte straf ikke overstiger normalstrafferammen på 2 års fængsel i stk. 1.

Det fremgår af forarbejderne til loven, at strafniveauet i sager om ulovlig tvang, der kan henføres under straffelovens § 260, stk. 3, bør ligge betydeligt over de højeste straffe, der har været udmålt for overtrædelse af straffelovens § 260, stk. 1, i hidtidig retspraksis. Ved straffens udmåling kan der bl.a. lægges vægt på de forhold, der er nævnt i forarbejderne til straffelovens § 260, stk. 2, jf. ovenfor.

Straffelovens § 262 a

Bestemmelsen blev indsat i straffeloven ved lov nr. 380 af 6. juni 2002, der trådte i kraft den 8. juni 2002.

Formålet med bestemmelsen er bl.a., at Danmark kan leve op til en EU-rammeafgørelse om menneskehandel, hvorefter medlemsstaterne skal sikre et strafmaksimum på mindst 8 års fængsel. Hensigten er ikke at kriminalisere nye forhold, dvs. forhold der ikke allerede er omfattet af bestemmelserne i straffelovens §§ 228, 260 og 261, men der kan efter udformningen af § 262 a ikke længere straffes i sammenstød med de nævnte bestemmelser.

Strafferammen i bestemmelsen er fængsel indtil 8 år.

Det fremgår af de almindelige bemærkninger pkt. 7.5. til lovforslaget, at en række omstændigheder samtidig skal betragtes som skærpende i forbindelse med strafudmålingen. Det gælder f.eks., hvis forurettede på gerningstidspunktet var under 15 år, og formålet med overtrædelsen var udnyttelse af den pågældende ved kønslig usædelighed, hvis der er tale om organiseret menneskesmugling, eller hvis ofret forsætligt eller groft uagtsomt er bragt i livsfare.

Der er ikke herudover i bemærkningerne vejledning om udmålingen af straffe for overtrædelse af bestemmelsen.

Det må efter min opfattelse ved anklagemyndighedens strafpåstand i konkrete sager fremhæves, at strafferammen er forhøjet meget betydeligt i forhold til strafferammerne i de bestemmelser, herunder §§ 228, 260 og 261, der hidtil har kunnet anvendes i sager om menneskehandel. Ændringen må således tilsigte en væsentlig forhøjelse af straffene i sager af denne art. Ændringen kan endvidere indebære, at der i særligt grove tilfælde af menneskehandel bliver spørgsmål om straf af fængsel i 4 år eller derover, og at der således skal ske behandling ved nævningeting.

Om praksis i sager vedrørende overtrædelse af § 262 a henvises til domsoversigten på AnklagerNet. Oversigten indeholder en gennemgang af nyere sager og vil løbende blive ajourført.

27. kapitel – Freds- og ærekrænkelser (§§ 263-275 a)

Det fremgår af straffelovens § 275, at forbrydelserne i 27. kapitel er undergivet privat påtale, men at offentlig påtale kan ske i de i §§ 263-265 nævnte tilfælde, såfremt forurettede anmoder herom.

I den forbindelse bemærkes det, at det følger af retsplejelovens § 720, stk. 2, 2. pkt., at en anmeldelse fra den berettigede skal anses som en begæring om offentlig påtale, medmindre andet fremgår af anmeldelsen.

Straffelovens § 265

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.), der trådte i kraft den 2. april 2004, blev strafferammen i straffelovens § 265 hævet fra 6 måneder til 2 år.

Af forarbejderne til loven fremgår det, at overtrædelse af advarslen – der af den forurettede ofte kan opleves meget voldsomt og generende – bør være undergivet samme strafmaksimum som straffelovens § 266 om fremsættelse af trusler. Med ændringen tilsigtedes en forhøjelse af strafniveauet således, at der i højere grad skeles til grovheden og omstændighederne ved overtrædelsen af § 265. Bl.a. vil man ved bedømmelsen af overtrædelsens karakter kunne skele til den praksis, der foreligger for overtrædelse af straffelovens § 266.

For anklagemyndighedens strafpåstand ved overtrædelse af en advarsel efter straffelovens § 265 gælder følgende retningslinjer:

Første gang et tilhold overtrædes, vil det som udgangspunkt være tilstrækkeligt at nedlægge påstand om bødestraf, medmindre der foreligger skærpene omstændigheder.

Bødepåstanden i førstegangstilfælde bør ikke være mindre end 1.000 kr.

Er der tale om flere førstegangsovertrædelser til samtidig pådømmelse, bør udgangspunktet være en bøde i den nævnte størrelsesorden pr. overtrædelse.

Er der tale om et meget betydeligt antal overtrædelser, som har været stærkt generende for den forurettede, kan der være grundlag for i førstegangstilfælde at nedlægge påstand om frihedsstraf.

Der kan endvidere påstås frihedsstraf i førstegangstilfælde ved enkelte overtrædelser, hvis overtrædelserne er af betydelig grovhed og er egnede til at skabe væsentlig utryghed for den forurettede.

Fra retspraksis kan nævnes følgende trykte domme:

TfK 2006.497V. Tiltalte havde fået en advarsel om ikke at krænke A's fred. Det fremgik af advarslen, at den ikke omfattede rykkerskrivelser vedrørende et økonomisk krav, som tiltalte havde mod A. Tiltalte blev dømt for at have fremsendt fire breve med fredskrænkende adressering, idet der udover navn og adresse var påført kuverterne tekster som f.eks. "Svindler/hærværks- og voldmand". Retten fastsatte straffen til 4 dagbøder af 500 kr.

TfK 2000.60/2Ø, hvor tiltalte, der ikke tidligere var straffet, i 73 tilfælde havde kontaktet sine børns mor, selv om han var meddelt en advarsel mod at krænke hendes fred. Retten fastsatte straffen til hæfte i 30 dage, idet der på den ene side blev lagt vægt på, at der er tale om et stort antal overtrædelser, og på den anden side, at de fleste henvendelser var af meget kort varighed, og at tiltalte ikke på noget tidspunkt havde været truende eller voldelig. Henset til, at der var indgået en samværsordning om børnene, gjorde landsretten straffen betinget.

Ved overtrædelse af advarsel efter straffelovens § 265 i gentagelsestilfælde skal der som udgangspunkt nedlægges påstand om frihedsstraf.

Fra retspraksis kan nævnes følgende trykte domme:

TfK 2005.811Ø, hvor den tiltalte, der tidligere er idømt 10 dagbøder á 500 kr. for overtrædelse af straffelovens § 265, flere gange var kørt forbi sin tidligere kærestes bopæl, blev idømt 20 dages betinget fængsel.

TfK 1999.119V, hvor tiltalte, der tidligere var idømt dagbøder for overtrædelse af bl.a. straffelovens § 265, i ni tilfælde overtrådte en advarsel ved at rette henvendelse til F, ligesom han havde stjålet F's pung. Straffen blev fastsat til hæfte i 30 dage.

TfK 2005.705V, hvor den tiltalte, der tidligere var straffet med dagbøder for overtrædelse af straffelovens § 265, havde rettet flere telefoniske og personlige henvendelser til forurettede, blev idømt 30 dages fængsel.

Straffelovens § 266 b

Der henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2006 om forelæggelse mv. af sager vedrørende straffelovens § 266 b.

Om praksis i sager vedrørende overtrædelse af § 266 b henvises til oversigten over domme mv. på Rigsadvokatens hjemmeside www.rigsadvokaten.dk og AnklagerNet, jf. Rigsadvokaten Informerer nr. 18/2006. Oversigten indeholder en gennemgang af nyere sager og bliver ajourført løbende.

28. kapitel – Formueforbrydelser (§§ 276-305)

Straffelovens § 276

Se det anførte under §§ 285-287.

Straffelovens § 278

Se det anførte under §§ 285-287.

Straffelovens § 279

Se det anførte under §§ 285-287.

Opmærksomheden henledes på, at svig med hensyn til offentlige midler efter ændring af straffeloven ved lov nr. 366 af 24. maj 2005 skal henføres under straffelovens § 289 a, jf. nedenfor om denne bestemmelse.

Ved dommen i U 2002.1264H om forsikringsbedrageri udtalte Højesteret, at straffen for bedrageri af denne karakter i almindelighed bør fastsættes i medfør af straffelovens § 64, således at der idømmes en ubetinget frihedsstraf i forbindelse med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste. Under hensyn til, at der i den foreliggende sag var forløbet mere end 4 ½ år efter, at forholdet var blevet begået, blev straffen på 6 måneders fængsel i det hele gjort betinget uden vilkår om samfundstjeneste.

På den baggrund fastsatte jeg i Rigsadvokaten Informerer nr. 5/2002 retningslinjer, der nu afløses af følgende:

Anklagemyndighedens påstand i sager om forsikringsbedrageri bør som udgangspunkt være, at der i medfør af straffelovens § 64 idømmes en ubetinget frihedsstraf i forbindelse med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste.

Varigheden af den ubetingede del af straffen, der efter straffelovens § 64 ikke kan overstige 3 måneder, bør efter min opfattelse stå i forhold til den samlede straf der idømmes i sagen. Der kan i den forbindelse bl.a. henvises til landsretsdommene i U 1998.1404V, U 1998.1448Ø, TfK 2003.716, TfK 2003.511 og TfK 2004.599.

Højesterets dom medfører efter min opfattelse ikke, at der i videre omfang bør idømmes helt betingede straffe eller straffe, der alene er betinget af vilkår om samfundstjeneste medmindre der – som i højesteretssagen – foreligger en meget lang sagsbehandlingstid.

I de tilfælde, hvor der foreligger ganske særlige forhold, der kan begrunde en mildere straf, bør anklagemyndighedens påstand således som udgangspunkt være, at en del af straffen bliver betinget uden vilkår om samfundstjeneste, jf. straffelovens § 59 og Højesterets domme i U 1996.420H og U 1996.422H.

Forholdets karakter kan efter omstændighederne føre til, at der skal nedlægges påstand om helt ubetinget straf, jf. f.eks. dommene i TfK 2004.215 og TfK 2004.694, ligesom en sådan påstand bør være udgangspunktet, hvis den tiltalte tidligere er dømt for forsikringsbedrageri.

Endelig bemærkes, at Højesterets dom indebærer, at der bør indhentes personundersøgelse med henblik på vurdering af tiltaltes egnethed til samfundstjeneste i sager om forsikringsbedrageri.

Straffelovens § 285

Ved simple tyverier anvendes bestemmelsen i § 285 normalt kun, hvor det stjålnes værdi overstiger 8.000 kr., jf. nærmere nedenfor under § 287.

Straffelovens § 286

Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 (Ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.), der trådte i kraft den 2. april 2004, blev strafferammen i straffelovens § 286, stk. 1, hævet fra 4 år til 6 år.

Af forarbejderne til loven fremgår det, at ændringen i forhold til groft tyveri tilsigter en skærpelse af strafniveauet for den groveste del af de sager, der i dag henføres til § 286, stk. 1. Hensigten er at give domstolene et større spillerum i strafudmålingen i sager om grovere tilfælde af tyveri. Straffelovens § 88, stk. 1, 2. pkt., forudsættes fortsat at kunne anvendes, således at strafmaksimum kan forhøjes til 9 år f.eks. i tilfælde, hvor der foreligger et ekstraordinært stort antal tyverier, som hver især er af mindre grov beskaffenhed.

Om anvendelse af § 286 ved tyveri af våben, der er omfattet af straffelovens § 192 a, henvises til den anførte under denne bestemmelse.

Straffelovens § 287

Værdigrænse

Tyveri bør i reglen ikke afgøres efter straffelovens § 287, hvis gerningen har rettet sig mod værdier (udsalgsprisen), der overstiger 8.000 kr., eventuelt lidt højere, når erstatning er betalt. Grænsen for underslæb og bedrageri er ligeledes 8.000 kr., eventuelt lidt højere, når erstatning er betalt.

Der er herved sket en forhøjelse af den hidtil gældende værdigrænse på 6.000 kr. for anvendelse af § 287, som blev fastsat ved bødekatologet fra 1991. Forhøjelsen er sket i lyset af løn- og prisudviklingen, jf. afsnit 1 ovenfor.

Disse retningslinjer gælder også for ikke afgjorte sager, hvor gerningstidspunktet ligger før denne meddelelses ikrafttræden.

Bødepåstande

For butikstyverier gælder de nedenstående retningslinjer, der også kan anvendes for andre tyverier, der anses for omfattet af § 287.

Der er ved de mindste bøder foretaget en regulering i lyset af bl.a. pris- og lønudviklingen siden 1991, jf. afsnit 1 ovenfor. Retningslinjerne i bødekatologet skal derfor anvendes for sager, hvor gerningstidspunktet ligger før ikrafttrædelsen af denne meddelelse.

<u>Værdi (udsalgspris)</u>	<u>Bøde</u>
- 1.000 kr.	Bøde svarende til det dobbelte af det stjålne værdi, dog mindst 500 kr. Beløbet oprundes til det nærmeste beløb deleligt med 100 kr.
1.000 kr. – 1.499 kr.	2.000 kr.
1.500 kr. – 2.999 kr.	2.500 kr.
3.000 kr. – 3.999 kr.	3.000 kr.
4.000 kr. – 4.999 kr.	3.500 kr.
5.000 kr. – 5.999 kr.	4.000 kr.
6.000 kr. – 6.999 kr.	4.500 kr.
7.000 kr. – 7.999 kr.	5.000 kr.

Det er en forudsætning for anvendelsen af de angivne takster, at det stjålne er tilbageleveret, eller at der er/bliver betalt erstatning.

Forurettedes rimelige erstatningskrav udelukker afgørelse med bødeforelæg.

Hvis forurettede frafalder erstatningskrav, og tilbagelevering af det stjålne ikke er sket, bør der nedlægges påstand om en forhøjet bøde, der kan fastsættes til værdien af det stjålne med et tillæg med udgangspunkt i de ovennævnte takster, således at gerningsmanden ikke stilles bedre i disse tilfælde, end hvor der er sket tilbagelevering eller betalt erstatning.

Tiltalefrafald

Det bemærkes, at der gælder en generel adgang til at afgøre bagatelagtige forseelser med tiltalefrafald (advarsel) efter retsplejelovens § 722, stk. 1, nr. 1, hvorefter tiltale i en sag helt eller delvis kan frafaldes i tilfælde ”hvor den påsigtede lovovertrædelse efter loven ikke kan medføre højere straf end bøde og forholdet er af ringe strafværdighed”.

Bestemmelsen kan kun anvendes, hvor de bevismæssige betingelser for en domfældelse må antages at være til stede. Det forudsættes endvidere, at der foreligger særlige omstændigheder ved gerningsmandens personlige forhold eller formildende omstændigheder ved tyveriet, herunder f.eks. at der er tale om tyveri af en genstand med meget ringe økonomisk værdi.

Straffelovens § 289

Denne bestemmelse anvendes normalt ved afgiftsunddragelser på 500.000 kr. og derover. I øvrigt henvises til de retningslinjer, der er udsendt af Skat.

Bestemmelsens anvendelsesområde er udvidet ved lov nr. 366 af 24. maj 2005, hvorefter den omfatter overtrædelser af særlig grov karakter af skatte-, told-, afgifts- eller tilskudslovgivningen eller af § 289 a. Bestemmelsen er således en fælles overbygningsbestemmelse for alle grovere overtrædelser af den nævnte lovgivning, men finder kun anvendelse, hvis der i den nævnte lovgivning er henvist til denne bestemmelse.

Ved begrebet ”tilskudslovgivning” forstås enhver national lovgivning, hvor der ydes tilskud eller støtte til borgere eller virksomheder, herunder eksempelvis ydelser inden for den sociale lovgivning og udbetalinger i medfør af lovgivningen om arbejdsløshedsforsikring.

Ved lovændringen blev strafferammen i bestemmelsen ændret fra fængsel i 4 år til fængsel i 8 år, således at den svarer til strafferammen i straffelovens § 286, stk. 2, jf. § 279. Det fremgår herom af bemærkningerne til lovforslaget, at svig rettet mod offentlige midler bør have en strafferetlig beskyttelse svarende til den, der gælder i relation til svig rettet mod offentlige midler.

Straffelovens § 289 a

Efter bestemmelsens stk. 1, som fik sin nuværende affattelse ved lov nr. 366 af 24. maj 2005, straffes den, der afgiver urigtige eller vildledende oplysninger eller fortier oplysninger til brug for danske myndigheders eller EU-institutioners afgørelser om betaling af tilskud og støtte. Ifølge bemærkningerne til lovforslaget er alle former for tilskuds- og støtteordninger, herunder ydelser inden for den sociale lovgivning og udbetalinger i medfør af lovgivningen om arbejdsløshedsforsikring, omfattet af stk. 1 i bestemmelsen.

For så vidt angår udbetalinger i medfør af lovgivningen om arbejdsløshedsforsikring har Vestre Landsret ved dommen i TfK 2008.781/3 udtalt, at uretmæssige udbetalinger fra en arbejdsløsheds-kasse ikke er omfattet af straffelovens § 289 a. Landsretten henførte i stedet forholdet under straffelovens § 279.

Uanset, at det i forvaltningsretten antages, at arbejdsløsheds-kasser falder uden for den offentlige forvaltning, selv om de i et vist omfang administrerer offentlige midler og er underlagt tilsyn og instruktionsbeføjelser, er det på baggrund af forarbejderne til bestemmelsen fortsat Rigsadvokatens opfattelse, at udbetalinger i medfør af lovgivningen om arbejdsløshedsforsikring som udgangspunkt må antages at være omfattet af straffelovens § 289 a, stk. 1. Af bemærkningerne i lovforslaget til § 289 a fremgår således bl.a. følgende:

”... Udvalget finder, at det afgørende bør være, om der er tale om tilskud fra nationale offentlige midler til personer eller til virksomheder, der udøves på privatretligt grundlag, mens det ikke kan tillægges betydning, om ydelsen formidles direkte fra en offentlig myndighed eller via et mellemlid, der varetager det offentlige interesser. I sidstnævnte tilfælde må det imidlertid forudsættes, at de overordnede tilskudskriterier er bestemt af en offentlig myndighed.

....

Bestemmelsen vil ligesom den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 289 omfatte alle former for tilskuds- og støtteordninger, herunder ydelser inden for den sociale lovgivning og udbetalinger i medfør af lovgivningen om arbejdsløshedsforsikring.”

I øvrigt henvises til TfK2007.425V. I denne sag blev den tiltalte i Vestre Landsret bl.a. fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 289 a, stk. 1, ved i en periode på godt 1 år at have fået udbetalt knap 130.000 kr. af en arbejdsløsheds-kasse, idet han undlod at oplyse om, at han havde lønindtægter i den pågældende periode.

Efter § 289 a, stk. 2, er efterfølgende anvendelse af støtte- eller tilskudsmidler i strid med det formål, midlerne er bevilget til, ligeledes strafbart. Dette gælder dog ikke for ydelser, som alene er bevilget til privat forbrug, f.eks. kontanthjælp.

Det fremgår af stk. 3, at bestemmelsen er subsidiær, og kun skal anvendes, hvis der ikke er en tilsvarende regulering i anden lovgivning. § 289 a finder således anvendelse, 1) hvis der ikke er en særlovgivning på området, 2) hvis der ikke i særlovgivningen er straffebestemmelser, 3) hvis der ikke i særlovgivningen er en gerningsbeskrivelse, der svarer til § 289 a, og 4) hvis særlovgivningen indeholder en henvisning til straffelovens bestemmelser.

Strafferammen i bestemmelsen er bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder, hvilket svarer til normalstrafferammen i straffelovens § 285. Forarbejderne indeholder ikke oplysninger vedrørende sanktionsfastsættelsen, som for så vidt angår socialbedrageri mv. således ikke kan anses for ændret.

Foreligger der omstændigheder, der kendetegner forholdet som særlig groft, finder overbygningsbestemmelsen i straffelovens § 289 med en strafferammen på 8 år anvendelse i kraft af henvisningen i § 289 a, stk. 4, til § 289.

Straffelovens § 290

Ved hæleri efter § 290, stk. 1, med hensyn til værdier, der ikke overstiger 8.000 kr., kan de bødepåstande, der er angivet under § 287, anvendes tilsvarende.

Straffelovens § 291

Værdigrænse

Hærværk bør i reglen ikke straffes med bøde, hvis skadens størrelse overstiger 15.000 kr.

Der er herved sket en forhøjelse af den hidtil gældende værdigrænse på 10.000 kr. for anvendelse af henholdsvis bøde og frihedsstraf, som blev fastsat ved bødekatologet fra 1991. Forhøjelsen er sket i lyset af løn- og prisudviklingen, jf. afsnit 1 ovenfor, og under hensyntagen til de beløbsgrænser, der anvendes i praksis.

Ved skadestørrelser på mere end 15.000 kr. bør forholdet henføres under straffelovens § 291, stk. 2, og der bør som udgangspunkt nedlægges påstand om frihedsstraf, afhængig af eventuelle skærpene eller formildende omstændigheder, herunder arten og antallet af hærværksforhold. Ved vurderingen af, om der skal nedlægges påstand om frihedsstraf, må der også tages hensyn til gerningsmandens mulighed for at indse, at hærværket ville medføre skade i denne størrelsesorden.

Disse retningslinjer gælder også for ikke afgjorte sager, hvor gerningstidspunktet ligger før denne meddelelses ikrafttræden.

Bødepåstande

Udgangspunktet er, at anklagemyndigheden skal nedlægge påstand om en bøde på 800 kr. ved skadestørrelser indtil 1.600 kr.

Ved skadestørrelser på 1.600 kr. og derover er udgangspunktet en bøde svarende til halvdelen af skadens størrelse, idet beløbet dog oprundes til det nærmeste beløb deleligt med 100 kr.

Bøden halveres i begge ovennævnte tilfælde, hvis erstatning er betalt, dog ikke til beløb under 500 kr. (hidtil 300 kr.).

Der er herved foretaget en regulering af de laveste bøder, jf. det anførte i afsnit 1 ovenfor, mens bødestørrelserne i øvrigt svarer til de hidtil gældende.

Hvis bødeafgørelse undtagelsesvis kommer på tale ved skadestørrelser over 15.000 kr., kan der ved bødepåstanden tages udgangspunkt i de angivne påstande ved skadestørrelser på 1.600 kr. og derover.

Forurettedes rimelige erstatningskrav af ikke helt bagatelagtig størrelse udelukker afgørelse med bødeforelæg.

Ved lov nr. 1107 af 1. december 2009 om ændring af straffeloven og lov om politiets virksomhed (Styrket indsats mod omfattende forstyrrelse af den offentlige orden mv.) med ikrafttræden den 3. december 2009 er der i straffelovens § 291 indsat et nyt stk. 4, hvorefter det ved fastsættelse af straffen efter stk. 1 og 2 skal indgå som en skærpende omstændighed, at forholdet er begået mens eller i umiddelbar forlængelse af, at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted. Ved lovændringen blev der indsat en lignende bestemmelse i straffelovens § 119, stk. 3, 2. pkt.. Anvendelsesområdet for § 291, stk. 4, herunder spørgsmålet om, hvornår der er tale om forhold begået mens eller i umiddelbar forlængelse af, at der i området foregår grov forstyrrelse af ro og orden på offentligt sted, er nærmere beskrevet ovenfor under afsnittet om straffelovens § 119.

For så vidt angår straffastsættelsen for overtrædelse af straffelovens § 291, stk. 4, jf. stk. 1 og 2, er det i forarbejderne forudsat, at der som udgangspunkt sker en forhøjelse af straffen med halvdelen i forhold til den frihedsstraf, der ville være blevet fastsat efter de hidtidige regler. I de tilfælde, hvor der i de omhandlede sager undtagelsesvis fastsættes en bødestraf (f.eks. fordi der er tale om en ustraffet gerningsmand, der begår hærværk for et mindre beløb), er det på tilsvarende vis forudsat i forarbejderne, at der som udgangspunkt sker en forhøjelse af bøden med det halve i forhold til det sædvanlige niveau. Bøden til en gerningsmand, der f.eks. begår hærværk for 10.000 kr., skal således som udgangspunkt forhøjes fra 5.000 til 7.500 kr.

Straffelovens § 293

Retningslinjerne nedenfor indebærer en forhøjelse af bødepåstandene som følge af løn- og prisudviklingen i forhold til de hidtil gældende retningslinjer i Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2002, jf. nærmere afsnit 1 ovenfor. Retningslinjerne i RM nr. 4/2002 gælder derfor for overtrædelser begået forud for ikrafttrædelsen af denne meddelelse.

Udgangspunktet for anklagemyndighedens strafpåstand er herefter således:

	<u>1. gang</u>	<u>2. gang</u>
Cykler	1.400 kr.	2.000 kr.

Knallerter 2.000 kr. 3.300 kr.

Om nedsættelse af bøderne til personer under 18 år og personer med særlig lav indkomst henvises til retningslinjerne i afsnit 2.

Straffelovens § 293 a

Bestemmelsen om brugstyveri af motorkøretøjer blev indsat i straffeloven ved lov nr. 380 af 6. juni 2002, der trådte i kraft den 8. juni 2002. Ved lov nr. 218 af 31. marts 2004 skete den tekniske ændring af § 293 a, at udtrykket ”skærpende” blev ændret til ”særligt skærpende”.

Bestemmelsen vedrører brugstyveri af motorkøretøjer, jf. færdselslovens § 2, nr. 13. Omfattet af bestemmelsen er således biler, jf. færdselslovens § 2, nr. 2, og motorcykler, jf. færdselslovens § 2, nr. 11.

Om straffene for overtrædelse af straffelovens § 293 a henvises i øvrigt til Rigsadvokaten Informererer nr. 9/2004, der indeholder en beskrivelse af en række konkrete afgørelser.

Med baggrund i forarbejderne til loven er udgangspunktet for anklagemyndighedens strafpåstand i sager om brugstyveri af biler og motorcykler således:

Under 18 år på gerningstidspunktet

1.gangs overtrædelse 14 dages fængsel som udgangspunkt betinget med vilkår om samfundstjeneste

Der er ikke i lovforslagets bemærkninger retningslinjer om straffen for et enkelt eller nogle få brugstyverier, hvor der foreligger gentagelse. Det er Rigsadvokatens opfattelse, at sådanne tilfælde som udgangspunkt bør medføre en kort ubetinget frihedsstraf, i hvert fald hvis der tidligere er idømt to betingede domme med vilkår om samfundstjeneste.

Foreligger der mere omfattende brugstyverier af biler/motorcykler begået af personer under 18 år, kan der eventuelt blive tale om at idømme ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a.

Ændringen indebærer i øvrigt, at brugstyveri af bil eller motorcykel som udgangspunkt ikke længere kan afgøres med tiltalefrafald, herunder med vilkår om ungdomskontrakt.

Skønnes sagen at kunne afgøres med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, skal der tilvejebringes en personundersøgelse.

Med hensyn til spirituskørsel i brugsstjålet køretøj er det anført i lovforslagets bemærkninger, at der skal udmåles en fællesstraf med hensyn til den samtidige overtrædelse af færdselsloven.

Endvidere henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000, Færdselslovens kapitel 10 (§ 53), afsnit 12.1.1., hvorefter betinget dom for spirituskørsel som udgangspunkt ikke kan anvendes, hvis kørslen er foregået i et brugsstjålet køretøj, samt til afsnit 8 om spirituskørsel i brugsstjålet køretøj.

Er der i forbindelse med kørslen i et brugsstjålet køretøj, der medfører frihedsstraf, i øvrigt sket overtrædelser af færdselsloven, henvises til bestemmelserne i færdselslovens § 118 a, stk. 4-5, der er nærmere omtalt i Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000, afsnit 2.3.5.

Endvidere henvises til Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2000, Færdselslovens kapitel 17, hvorefter der som udgangspunkt ikke bør idømmes samfundstjeneste ved kørsel i frakendelsestiden efter færdselslovens § 117 a og ved særlig hensynsløs kørsel efter færdselslovens § 118, stk. 6, når kørslen er sket i et brugsstjålet køretøj.

Straffelovens § 299 a

Bestemmelsen blev indsat i straffeloven ved lov nr. 352 af 19. maj 2004 som en overbygning til markedsføringslovens § 10 om industrispionage. Det er en betingelse for anvendelse af bestemmelsen, at overtrædelsen af markedsføringslovens § 10 er sket under særligt skærpende omstændigheder. Som særligt skærpende omstændigheder anses navnlig tilfælde, hvor handlingen har medført betydelig skade eller har fremkaldt risiko herfor. Om den indtrådte skade er betydelig, vil navnlig afhænge af skadens omfang og konsekvenser, mens kravet om nærliggende fare indebærer, at der skal foreligge en konkret fare – det vil sige en aktuel og ikke ubetydelig risiko for skadens indtræden.

Strafferammen i bestemmelsen er fængsel indtil 6 år. Det fremgår herom af forarbejderne, at § 299 a ikke udelukkende forudsættes anvendt, hvor strafferammen i markedsføringslovens § 22, stk. 4, ikke findes tilstrækkelig, men i tilfælde, hvor forholdet skønnes at være så groft, at samfundets reaktion bør komme til udtryk ved anvendelse af straffeloven frem for markedsføringsloven. Dette gælder, selv om den konkrete forskyldte straf fastsættes til væsentligt mindre end fængsel i 1 år og 6 måneder (strafferammen i markedsføringsloven).

Straffelovens § 299 b

Bestemmelsen blev indsat i straffeloven ved lov nr. 352 af 19. maj 2004 som en overbygning til ophavsretslovens § 76, stk. 2, om piratkopiering og § 77, stk. 2, om ulovlig import af piratkopier. Bestemmelsen finder anvendelse på særlig grove ophavsretskrænkelser og ulovlig import af særlig grov karakter. En ophavsretskrænkelser af særlig grov karakter vil navnlig foreligge, hvis handlingen er foretaget med henblik på at skaffe gerningsmanden eller andre uberettiget vinding, eller hvis handlingen i øvrigt har et omfang, som påfører rettighedshaveren et meget betydeligt tab, eller krænkelser har medført en risiko herfor.

Strafferammen i bestemmelsen er fængsel indtil 6 år. Det fremgår herom af forarbejderne, at § 299 b ikke udelukkende forudsættes anvendt, hvor strafferammen i ophavsretslovens § 76, stk. 2, og § 77, stk. 2, ikke findes tilstrækkelig, men i tilfælde hvor forholdet skønnes at være så groft, at samfundets reaktion bør komme til udtryk ved anvendelse af straffeloven frem for ophavsretsloven. Dette gælder, selv om den konkrete forskyldte straf fastsættes til væsentligt mindre end fængsel i 1 år og 6 måneder (strafferammen i ophavsretsloven).

Der henvises også til Rigsadvokatmeddelelse nr. 2/2006 om en visiteringsordning for sager om ophavsretskrænkelser under særligt skærpende omstændigheder efter straffelovens § 299 b (piratkopiering mv.)

Straffelovens § 301

Bestemmelsen fik sin nugældende affattelse ved lov nr. 352 af 19. maj 2004. Bestemmelsen har til formål at beskytte samfundet mod uberettiget brug af betalingskort.

Efter bestemmelsens stk. 1 straffes den, der med forsæt til uberettiget anvendelse fremstiller, skaffer sig, besidder eller videregiver oplysninger, som identificerer et betalingsmiddel, der er tildelt andre, eller genererede betalingskortnumre.

Bestemmelsen omfatter alle betalingskortnumre, uanset hvordan de nødvendige betalingsoplysninger er tilvejebragt. Således er kort med såvel ægte som genererede betalingskortnumre omfattet af bestemmelsen, ligesom både kort, der kan karakteriseres som dokumenter, og hvide kort uden prægning, hvor oplysningerne er overført til en magnetstrimmel, omfattet. Endvidere omfatter bestemmelsen alle betalingskortnumre, uanset om disse er ægte, genererede eller frit konstruerede, og uanset om betalingskortnumrene foreligger på falske kort eller uden tilhørende kort. Bestemmelsen forudsættes navnlig anvendt i forhold til konstruerede eller eftergjorte betalingsmidler, herunder hvide kort med konstrueret eller eftergjort magnetstrimmel.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse på ægte betalingskort, men uberettiget besiddelse af ægte betalingskort kan være strafbart som tyveri, ulovlig omgang med hittegods eller hæleri.

Strafferammen i stk. 1 er bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder.

Efter bestemmelsens stk. 2 er strafferammen fængsel i 6 år, hvis den i stk. 1 nævnte videregivelse mv. sker i en videre kreds eller under i øvrigt særligt skærpene omstændigheder. Ifølge forarbejderne beror det på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige sagens omstændigheder om stk. 2 finder anvendelse. Som et eksempel nævnes, at oplysningerne er skaffet ved, at en pengeautomat er forsynet med falsk front, således at kundens betalingskortnummer og pinkode kan aflæses.

Straffelovens § 301 a

Bestemmelsen er indsat i straffeloven ved lov nr. 352 af 19. maj 2004 og stk. 1 kriminaliserer uberettiget adgang til kommercielle informationssystemer. Ved kommercielle informationssystemer forstås systemer, hvortil adgangen er forbeholdt betalende brugere, og som er beskyttet med kode eller anden særlig adgangsbegrænsning, f.eks. on demand-tjenester (videoer mv.) og informationssamlinger (avisdatabaser). Efter bestemmelsen er det strafbart uretmæssigt at skaffe sig eller videregive koder eller andre adgangskoder til de nævnte informationssystemer. Bestemmelsen omfatter alle adgangsmidler til kommercielle informationssystemer, f.eks. dekoderkort, calling cards (telefonpinkoder), NUI-koder mv.

Strafferammen i stk. 1 er bøde eller fængsel i 1 år og 6 måneder.

Sker den i stk. 1 nævnte videregivelse mv. under særligt skærpende omstændigheder, er strafferammen 6 år, jf. stk. 2. Efter forarbejderne anses som særligt skærpende omstændigheder navnlig tilfælde, hvor videregivelse mv. sker erhvervsmæssigt, i en videre kreds eller under omstændigheder, hvor der er særlig risiko for omfattende misbrug. Som eksempel på videregivelse i en videre kreds kan nævnes videregivelse på internettet til en større lukket kreds af personer, f.eks. i en klub på internettet med et større antal medlemmer. Endvidere nævnes som eksempler videregivelse af callingcards eller NUI-koder til mange personer, eller videregivelse af koder i forbindelse med ”bestillingsarbejde”, hvor der bestilles et større antal adgangsmidler.

5. Ikrafttræden og ophævelse af tidligere udsendte retningslinjer

Denne meddelelse gælder fra den 15. december 2005.

I det omfang retningslinjerne om strafpåstande i denne meddelelse medfører en forhøjelse af de hidtil anvendte bødetakster, anvendes dog de hidtidige lavere bødestørrelser, hvis overtrædelsen er begået før den 15. december 2005.

Samtidig ophæves:

1. Rigsadvokatens vejledning om bødetakster i politisager (bødekatologet) afsnit 4.1. om straffelovens § 287 og afsnit 4.2. om hærværk, ligesom retningslinjerne i bødekatalogets afsnit 3 om generelle retningslinjer for brug af bødetakster afløses af retningslinjerne i denne meddelelse
2. Rigsadvokatmeddelelse nr. 8/1986 om grænsen for frihedsstraf ved overtrædelse af fiskallovgivningen
3. Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/1994 om overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 3
4. Rigsadvokatmeddelelse nr. 6/1997 om forsøgsordningen med behandling af personer, der har begået visse seksualforbrydelser, som alternativ til straf
5. Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/1997 om udformningen af anklageskrifter i sager om gentagne tilfælde af vold
6. Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2002 om strafpåstanden i sager om brugstyveri

Der kan endvidere efter udsendelsen af denne meddelelse bortses fra retningslinjerne i nedennævnte Rigsadvokaten Informerer, der er indarbejdet i denne meddelelse:

Rigsadvokaten Informerer nr. 5/2002 om en ny højesteretsdom om straffen for forsikringsbedrageri

Rigsadvokaten Informerer nr. 11/2002 om sager om indberetning af sager om brugstyveri af biler og motorcykler og af sager om overtrædelse af straffelovens §§ 241, 249 og 252

Rigsadvokaten Informerer nr. 12/2002 om begyndelsestidspunktet for længstetid, prøvetid og tilsynsperiode ved dom til samfundstjeneste i tilfælde, hvor en iværksat anke ikke gennemføres

Rigsadvokaten Informerer nr. 16/2002 om indberetning af sager om overtrædelse af straffelovens § 125 a, § 134 a og § 262 a

Rigsadvokaten Informerer nr. 3/2003 om ny højesteretsdom om straffen for trusler efter straffelovens § 119, stk. 1

Rigsadvokaten Informerer nr. 17/2004 om ændring af straffeloven – ændring af strafferammer og bestemmelser om straffastsættelse mv.

Rigsadvokaten Informerer nr. 18/2004 om strafpåstanden i sager om besiddelse og udbredelse af børnepornografi, rettighedsfrakendelse samt indberetning af sådanne sager

Rigsadvokaten Informerer nr. 50/2004 om højesteretsdomme om unddragelse af børn fra forældremyndighedsindehaveren

Rigsadvokaten Informerer nr. 17/2005 om bl.a. straffen for falske afsonere, retningslinjerne i afsnit 1.2.

Rigsadvokaten Informerer nr. 21/2005 om skærpelse af straffen for uagtsomt manddrab og uagtsom betydelig legemsbeskadigelse i forbindelse med særlig hensynsløs kørsel

Rigsadvokaten Informerer nr. 34/2005 om anvendelse af lovbestemmelser om forhøjet straf i gentagelsestilfælde.

Jørgen Steen Sørensen